

RADA i ZARZĄD MIASTA MARKI

**STRATEGIA ROZWOJU MIASTA MARKI
DO 2015 ROKU**

MARKI, styczeń 2002 r.

MARKI, styczeń 2002 r.

FUNDACJA PROMOCJI GMIN POLSKICH

"Bałtycki Instytut Gmin" - Gdańsk

Autorzy:

Joanna Barchańska

Katarzyna Górską

Katarzyna Kulesza

Michał Górski

Janusz Barchański

MARKI, styczeń 2002 r.

Spis treści

1. Wstęp

- 1.1 Cel opracowania
- 1.2 Przedmiot opracowania
- 1.3 Podstawa opracowania
- 1.4 Zakres opracowania i metoda wykonania

2. Charakterystyka Miasta Marki

- 2.1 Cechy charakterystyczne położenia geograficzno - przestrzennego
- 2.2 Charakterystyka elementów środowiska przyrodniczego
- 2.3 Charakterystyka elementów dziedzictwa kulturowego
- 2.4 Struktura administracji samorządowej
- 2.5 Współpraca zagraniczna

3. Demografia

- 3.1 Ogólna charakterystyka procesów demograficznych

4. Infrastruktura techniczna

- 4.1 Drogi publiczne
- 4.2 Transport publiczny
- 4.3 Łączność, elektroenergetyka, gazownictwo, ciepłownictwo
- 4.4 Zagospodarowanie przestrzenne terenu
- 4.5 Budownictwo mieszkaniowe

5. Infrastruktura społeczna

- 5.1 Oświata i wychowanie
- 5.2 Kultura
- 5.3 Sport
- 5.4 Ochrona zdrowia
- 5.5 Pomoc społeczna
- 5.6 Bezpieczeństwo publiczne
- 5.7 Organizacje pozarządowe

6. Ochrona przyrody, krajobrazu i środowiska

- 6.1 Ochrona przyrody i krajobrazu
- 6.2 Gospodarka wodno-ściekowa
- 6.3 Gospodarka odpadami stałymi
- 6.4 Ochrona powietrza
- 6.5 Ochrona przed hałasem

7. Gospodarka i rynek pracy

- 7.1 Podmioty gospodarcze
- 7.2 Charakterystyczne cechy funkcji gospodarczych
- 7.3 Bezrobocie i rynek pracy

8. Rolnictwo

- 8.1 Warunki agrop przyrodnicze
- 8.2 Warunki społeczne, techniczne ekonomiczne

9. Turystyka i rekreacja

- 9.1 Baza turystyczna
- 9.2 Szlaki i atrakcje turystyczne

10. Dochody i wydatki budżetu miasta

- 10.1 Dochody osób fizycznych
- 10.2 Dochody i wydatki budżetu samorządu

11. Główne problemy miasta i analiza SWOT

- 11.1 Synteza analizy SWOT
- 11.2 Wewnętrzne uwarunkowania rozwoju miasta
- 11.3 Zewnętrzne uwarunkowania rozwoju miasta

12. Wizja rozwoju miasta

- 12.1 Wizja miasta w 2015 r.

13. Uwarunkowania i cele rozwoju

- 13.1 Cele strategii miasta do roku 2015
- 13.2 Badanie zgodności celów strategicznych miasta ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego

14. Misja Miasta Marki

15. Mierniki, wskaźniki monitoringu strategii rozwoju miasta

16. Rekomendacje Bałtyckiego Instytutu Gmin

17. Lista programów operacyjnych - harmonogram prac

- Cel strategiczny nr 1
- Cel strategiczny nr 2
- Cel strategiczny nr 3
- Cel strategiczny nr 4
- Cel strategiczny nr 5
- Cel strategiczny nr 6

18. Wyniki prac seminarium diagnostycznego

- 18.1 Identyfikacja pojęcia gmina
- 18.2 Określenie głównych problemów rozwojowych miasta
- 18.3 Wizja Miasta Marki w 2015 roku
- 18.4 Ocena potencjału miasta
- 18.5 Cele strategiczne
- 18.6 Misja miasta
- 18.7 Hasła promujące Marki

19. Załączniki do strategii

- Strategia rozwoju województwa mazowieckiego
- Ramowy program seminarium
- Projektowanie strategii rozwoju gminy - uwagi metodyczne

1. WSTĘP

1.1 CEL OPRACOWANIA

Celem niniejszego opracowania jest sformułowanie "Strategii Rozwoju Miasta Marki do 2015 roku",

Strategia rozwoju gminy to koncepcja systemowego działania, polegająca na: formułowaniu długookresowych celów rozwoju i ich modyfikacji w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu, określaniu zasobów i środków niezbędnych do realizacji tych celów oraz sposobów postępowania zapewniających optymalne ich rozmieszczenie i wykorzystanie w celu elastycznego reagowania na wyzwania otoczenia i zapewnienia gminie korzystnych warunków egzystencji i rozwoju.

Miasto Marki jest już dzisiaj jedną z wyróżniających się inicjatywą i osiągnięciami gmin w Województwie Mazowieckim.

W celu systematycznej poprawy warunków życia w Markach niezbędna jest kontynuacja szybkiego rozwoju gminy. Dla sprostania tym wymogom i oczekiwaniom społeczności lokalnej niezbędnym stało się opracowanie strategii rozwoju.

Zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy wymaga planowania strategicznego, które łączy problematykę społeczną, ekologiczną, gospodarczą i przestrzenną. Strategia rozwoju powinna być podstawowym dokumentem decyzyjnym kierującym działalność organów samorządu terytorialnego w dłuższych okresach czasu.

Niniejsza strategia będzie podstawą aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz opracowania programów operacyjnych, przedsięwzięć rozwojowych i planów inwestycyjnych, w tym corocznych budżetów gminy.

Wraz z kontynuowaniem przygotowań do wstąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz utworzeniem samorządu regionalnego, planowanie strategiczne zyskało nowy wymiar. Jest bowiem warunkiem niezbędnym dla dostępu gmin, powiatów i regionów do funduszy przed akcesyjnych i strukturalnych Unii Europejskiej.

Planowanie strategiczne należy rozumieć jako świadomy, systematyczny i ukierunkowany na przyszłość proces ciągłego przygotowania i podejmowania decyzji dotyczących przyszłego poziomu rozwoju danego obszaru oraz koordynację i integrację działań podejmowanych na rzecz realizacji uzgodnionych i przyjętych celów, zadań i strategii.

"Strategia Rozwoju Miasta Marki do 2015 roku" jest dokumentem otwartym, który powinien być uzupełniany o nowe treści, pomysły i sposoby rozwiązywania problemów. Uchwalenie strategii nie zamyka dalszych prac, lecz otwiera kolejną fazę polegającą na opracowaniu programów operacyjnych oraz weryfikację i aktualizację celów i priorytetów rozwoju.

1.2 PRZEDMIOT OPRACOWANIA

Przedmiotem opracowania jest:

- ogólna charakterystyka gminy,
- diagnoza istniejącego potencjału gminy,
- perspektywy rozwojowe gminy wynikające z przewidywanego kształtowania się sytuacji w otoczeniu,
- misja gminy oraz wizja jej rozwoju do 2015 roku,
- cele strategiczne rozwoju gminy, oraz propozycje programów operacyjnych i kluczowych przedsięwzięć do realizacji,
- badanie zgodności celów strategicznych gminy ze Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego
- lista wskaźników monitoringu realizacji strategii rozwoju miasta.

1.3 PODSTAWA OPRACOWANIA

Niniejsze opracowanie powstało na podstawie wyników prac seminarium diagnostyczno - projektowego nt. "Strategia Rozwoju Miasta Marki do 2015 r.", prowadzonego przez Fundację PGP - *BAŁTYCKI INSTYTUT GMIN* z Gdańska, które odbyło się w styczniu 2002 roku w Markach.

Uczestnikami seminarium byli przedstawiciele Zarządu i Rady Miasta oraz przedsiębiorstw, organizacji, instytucji i miejscowych środowisk gospodarczych, społecznych, kulturalnych i opiniotwórczych.

W niniejszym opracowaniu uwzględniono również wszystkie udostępnione BIGmin przez Zarząd Miasta opracowania analityczne, programowe, planistyczne, projektowe, sprawozdawcze i promocyjne dotyczące gminy.

W opracowaniu korzystano również także z dokumentów zewnętrznych dotyczących Województwa Mazowieckiego oraz całego kraju, w tym także związanych z procesem integracji Polski z Unią Europejską.

Wymienić tutaj należy następujące opracowania:

- Podstawowe informacje o powiecie do diagnozy stanu istniejącego
- Ankieta wypełniona przez administrację gminy wg układu ustalonego przez *BAŁTYCKI INSTYTUT GMIN*
- Agroturystyka szansą wsi - stan i perspektywy. Urząd Wojewódzki w Gdańsku - 1998 r.
- Cele polityki regionalnej Unii Europejskiej - PARR - maj 2001 r.
- Polityka regionalna w Polsce. Cele, procedury i instytucje. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów - wrzesień 1998 r.
- Rozwój regionalny w Polsce - podstawowe informacje. PARR -1998 r.
- Narodowa Strategia Integracji. KIE - styczeń 1997 r.
- Regionalny Program Restrukturyzacji Gospodarki i Przeciwdziałania Bezrobociu w Województwach Polski Północnej. Zespół Zadaniowy ds. Polityki Strukturalnej w Polsce.
- Region Bałtycki. Rozwój przestrzenny, programy, instytucje. Rządowe Centrum Studiów Strategicznych - 1999 r.
- Konkurencyjność Regionu Polski Północnej. Holenderski Instytut Ekonomiczny - grudzień 1997 r.
- AGENDA 2000 Rozszerzenie Unii Europejskiej. Nowe Wyzwania. Komitet Integracji Europejskiej.
- Polska 2025 - Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju. Lipiec 2000 r.
- Strategia finansów publicznych i rozwoju gospodarczego - Polska 2000 - 2010.
- Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju. Październik 1999 r.
- Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2001 - 2006.
- Strategia wzrostu zatrudnienia i zasobów ludzkich w latach 2000 - 2006. Kwiecień 2000 r.

- Narodowa strategia ochrony środowiska na lata 2000 - 2006.
- Pakt dla rolnictwa i obszarów wiejskich. Wrzesień 2000 r.
- Strategia Rozwoju Turystyki w Latach 2001 - 2006.
- Narodowa strategia rozwoju transportu.
- Strategia Rozwoju Krajowego Produktu Turystycznego do 2004 roku.
UKFiT 1997 t.
- Rządowy Program Wspierania Rozwoju Turystyki w latach 2001 - 2006.
- Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich – 1880
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego - 2000 r.
- Wojewódzki Program Rozwoju Regionalnego Mazowsza na lata 2001 – 2006
- Kontrakt Regionalny Województwa Mazowieckiego
- Rocznik Statystyczny Województwa Mazowieckiego 2000
- Rocznik Statystyczny Województw 2001
- Raport o stanie środowiska w województwie mazowieckim w roku 1999.
WIOŚ - Mazowiecki Urząd Wojewódzki w Warszawie. 2000 r.
- Regiony Polski - Województwo Mazowieckie
Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Gdańsk-Warszawa 2000

1.4 ZAKRES OPRACOWANIA I METODOLOGIA WYKONANIA

Niniejszą strategię opracowano na podstawie informacji zawartych w analitycznym zestawieniu charakterystyki gminy (podstawowe informacje o gminie) oraz wyników prac zespołów roboczych na seminarium diagnostyczno - projektowym.

W ramach seminarium zrealizowano pełną technologię planowania strategicznego z wykorzystaniem analizy SWOT, wg ustaleń metodycznych określonych przez specjalistów z *BAŁTYCKIEGO INSTYTUTU GMIN*. Wpierw sformułowano wizję gminy w 2015 roku, następnie przeprowadzono analizę SWOT i na bazie wyników tej analizy sformułowano cele strategiczne i cele średniookresowe oraz programy operacyjne dla poszczególnych celów.

Opracowanie zawiera również rekomendacje *BAŁTYCKIEGO INSTYTUTU GMIN*, które nasunęły się w trakcie prac podczas seminarium i przy redagowaniu jego wyników.

Strategię sformułowano przy zastosowaniu podejścia **ekspercko - partycypacyjnego** zalecanego przez środowiska naukowe. Projekt dokumentu końcowego opracowany przez *BAŁTYCKI INSTYTUT GMIN* poddany został szczegółowej weryfikacji przez władze miasta a następnie przedstawiony Radzie Miasta do zatwierdzenia.

Budowanie strategii to proces, w którym uczestniczą zarówno przedstawiciele samorządu jak i mieszkańcy, zainteresowani rozwojem swojej gminy. Strategia jest wspólnie budowana począwszy od nakreślenia wizji rozwoju, poprzez ocenę stanu wyjściowego, wybór celów i sposobów ich realizacji, aż po wdrażanie przyjętych koncepcji. Zapisanie tego procesu w postaci dokumentu umożliwia stałą ocenę postępów i korygowanie błędów przez wszystkich jego uczestników.

Proces budowania i wdrażania strategii nie ma charakteru liniowego. Jest to cykl zamknięty, w którym nakreślone cele realizują się poprzez działania i po upływie lat dojście do stanu docelowego umożliwia rozpoczęcie kolejnego cyklu planowania.

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO W 2000 R.
 Stan w dniu 31 XII
 ADMINISTRATIVE DIVISION OF MAZOWIECK VOIVODESHIP IN 2000
 As of 31 XII

- Granice powiatów
- miasto powiatowe
- granice gmin

2. CHARAKTERYSTYKA MIASTA MARKI

2.1. CECHY CHARAKTERYSTYCZNE POŁOŻENIA GEOGRAFICZNO - PRZESTRZENNEGO

I. Położenie geograficzne

Miasto Marki leży w centrum województwa mazowieckiego w niewielkiej odległości od stolicy

(ok. 6 km). Zajmuje powierzchnię ok. 2.603 ha. Główna część miasta usytuowana jest wzdłuż drogi krajowej Nr 8 Warszawa - Białystok.

Według fizyczno- geograficznego podziału regionalnego Polski, opracowanego przez J. Kondrackiego obszar miasta znajduje się w obrębie mezoregionu Kotlina Warszawska oznaczonego symbolem 318.73 wchodzącego w skład makroregionu Nizina Środkowomazowiecka - 318.7, podprowincji Niziny Środkowopolskie i prowincji Niż Środkowoeuropejski - 31.

II. Ukształtowanie powierzchni

Obszar miasta posiada rzeźbę płaskorówną. Najwyższe wzniesienie terenu stanowią pagórki wydymowe występujące w środkowo-wschodniej części miasta. Maksymalna wysokość dochodzi do 108,7m n.p.m. Najniżej położony jest obszar w części południowej, gdzie wysokości średnio wynoszą od 83-84m n.p.m. Różnica względna wysokości wynosi średnio 15m. Maksymalnie dochodzi do 17,8m.

Teren jest wyraźnie lekko pochylony ze wschodu ku zachodowi.

Miasto Marki wykonuje swoje zadania na obszarze 2.603 ha (stan na dzień 31.12.2001 r.), a w tym:

- Użytki rolne - 785 ha
- Lasy i zadrzewienia - 939 ha
- Pozostałe- 879 ha

STAN ISTNIEJĄCY MIASTA MARKI W 2001 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	MARKI	POWIAT	WOJ EWÓDZTWO
1. Powierzchnia w km kw.	26,03	955,37	35.715
2. Ludność ogółem	19.669*	184.089	5.068.000
3. Mężczyźni	9.465*	89.590	2.440.876
4. Kobiety	10.204*	94.499	2.631.459
5. Gęstość zaludnienia : osoby/km kw.	688	193	143

6. Współczynnik feminizacji	108	105	108
7. Urodzenia na 1000 ludności	11	10,6	9,5
8. Zgony na 1000 ludności	9,4	9,4	10,3
9. Przyrost naturalny na 1000 osób	1,7	1,2	-0,8
10. Ludność w wieku przedprodukcyjnym	26,4%	25%	22,7%
11. Ludność w wieku produkcyjnym	61,1%	61%	60,8%
12. Ludność w wieku poprodukcyjnym	12,5%	14%	16,5%
13. Saldo migracji na 1000 ludności	+22,7	+9,6	+1,7
14. Stopa bezrobocia w %	9,5	16,7**	12,3**
15. Struktura edukacji na 10 tys. ludności:			
- Uczniowie szkół podstawowych	870,4	898,2	775,7
- Gimnazjów	316,7	308,8	282,7
- Liceów ogólnokształcących		147,7	269,7
- Średnie techniczne i zawodowe		30,9	326,5
16. Użytki rolne w % a powierzchnia ogółem - ha	30,2	57,2	23,9
17. Lasy i grunty leśne w % a powierzchnia ogółem - ha	36,1	27,5	21,9
18. Zarejestrowane podmioty gospodarcze na 10.000 ludności	1435	939,9	1026,4

* Dane Urzędu Miasta Marki na dzień 03.04.2002 r.

* Podstawa: rocznik statystyczny Województwa Mazowieckiego 2001

* Dane U.P. Wołomin na dzień 31.12.2001 r.

LESISTOŚĆ W 2000 R.
 Stan w dniu 31 XII
 WOODINESS IN 2000
 As of 31 XII

2.2 CHARAKTERYSTYKA ELEMENTÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

1. Utwory powierzchniowe i związane z nimi typy gleb.

Teren Miasta w większości pokrywają utwory lodowcowe i zastoiskowe z okresu zlodowacenia środkowopolskiego stadiału Wkry. Na przeważającej części miasta od powierzchni występują piaski lodowcowe, które w znacznej części zostały przewiane zaś w środkowej części miasta uformowane w pagórki wydymowe.

W spągu piasków występują ility warwowe.

Utwory współczesne występują w postaci mad w dolinie rzeki Czarnej oraz torfów i murszy, które spotykane są w części środkowej i zachodniej. Taki rodzaj utworów powierzchniowych spowodował, że na gruntach ornym przeważającą powierzchnię zajmują gleby wytworzone z piasków luźnych słabo gliniastych całkowitych lub naglinowych oraz z piasków murszastych. Gleby wytworzone z glin odgórnie lekko spiaszczonych stanowią ok.5% ich powierzchni.

Pod względem typologicznym w gruntach ornym przeważają gleby brunatne wylugowane (ok.61 %). Mniej jest gleb murszowo-mineralnych i gleb pseudobielicowych, a najmniej mad oraz czarnych ziem zdegradowanych i właściwych.

Gleby brunatne wylugowane występują w terenie lekko wyniesionym, a skupiają się głównie w części północno-wschodniej i południowo-zachodniej. Są to gleby w zdecydowanej przewadze wytworzone z piasków luźnych i słabo gliniastych.

Gleby murszowo-mineralne występują w terenach obniżonych bądź sąsiedztwie użytków zielonych. Są to piaski słabo gliniaste bądź gliniaste lekkie murszaste zawierające znaczną ilość próchnicy.

Gleby pseudobielicowe występują na terenie płaskim, wytworzone są głównie z piasków gliniastych lekkich jak również z piasków słabogliniastych podścielonych poniżej 50 cm gliną lekką, średnią, ciężką lub łem. Poza tym występują gleby pseudobielicowe wytworzone z piasków luźnych całkowitych.

Mady piaszczyste występują w zachodniej części miasta.

Czarne ziemie zdegradowane i właściwe występują w postaci niewielkich konturów, a wytworzone są z glin odgórnie spiaszczonych jak również z piasków całkowitych i naglinowych.

2. Szata roślinna.

Pod względem stopnia lesistości, który wynosi ok.36% Marki klasyfikują się powyżej średniej krajowej. Większość terenów leśnych usytuowana jest w północnej, północno-wschodniej i północno-zachodniej części miasta.

W centrum miasta znaczny areał zajmują użytki zielone. Są to układy zdewastowane lub zespoły roślin pionierskich zasiedlających tereny pokopalniane bądź nieużytki rolne.

Na terenie Marek występują także zbiorowiska roślinne, które w znacznej mierze zachowały swój naturalny charakter - są to zbiorowiska na siedliskach skrajnie wilgotnych - lasy łąkowe, kwaśne łąki, i szuwary w bezodpływowych nieckach terenowych, a także zbiorowiska roślinne suchych piaszczystych nieużytków (bory sosnowe) i wydmy szarych.

3. Sieć rzeczna i wody powierzchniowe oraz podziemne.

Przez obszar miasta przepływają dwie rzeki - Długa, w środkowej części miasta i Czarna w części północnej. Do nich za pomocą licznych rowów odwadniających spływają wody z całego obszaru. Oba te cieką płyną w kierunku zachodnim, zgodnie z nachyleniem terenu i wpadają do Kanału Żerańskiego. Większe zbiorniki wody stojącej znajdujące się na terenie Marek to Jezioro Kruczek w południowo-wschodniej części miasta oraz przy wschodniej granicy Marek - Horowe Bagno - jest to jeden duży staw o powierzchni 7 ha i szereg małych zbiorników zajmujących powierzchnię 17,5 ha.

Głębokość poziomu wód gruntowych na obszarze Marek jest zróżnicowana i uwarunkowana budową geologiczną. Generalnie woda gruntowa na terenie miasta zalega dość płytko. Obszary suche z wodą występującą głębiej niż 2,5 m stanowią niewielkie enklawy na terenie miasta. Przeważają tereny z wodą gruntową na głębokości od 0,5 do 1,5 m poniżej terenu.

2.3. CHARAKTERYSTYKA ELEMENTÓW DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Zarys historii

Początki dzisiejszego miasta sięgają schyłku XVI w. Wtedy to, najprawdopodobniej około 1580 r., miała miejsce lokacja wsi na gruntach należących do starosty warszawskiego. Swoją nazwę wieś wzięła od nazwiska pierwszych osadników Manków lub Marków. Pierwotnie było ich kilku, z czasem liczba mieszkańców Marek stopniowo rosła. W 1827 r. Zamieszkiwało wieś 414 mieszkańców w 70 domach. Dwa młyny i karczma dopełniały obraz wsi.

W drugiej połowie XIX w. W Markach rozwinęło się rzemiosło. Korzystając z taniej miejscowej siły roboczej, warszawscy przedsiębiorcy zaczęli dostarczać chłopom surowiec i narzędzia. W krótkim czasie mieszkańcy Marek zasłynęli jako dobrzy fachowcy. Ich specjalnością oprócz szewstwa, stało się tkactwo i krawiectwo. Jednakże dopiero ostatnie dwadzieścia lat XIX wieku przyniosło gwałtowny rozwój Marek, do których wkroczył wielki przemysł.

Data przełomową był rok 1883, kiedy tereny należące od czterech lat do spółki udziałowej pod nazwą "Folwark i cegielnia wójtostwa Marki", powstałej na fali dynamicznie rozwijającego się ruchu budowlanego w Warszawie oraz w związku z wzrastającym zapotrzebowaniem miasta na produkty żywnościowe, przeszły na własność przemysłowców angielskich. Pojawili się oni w Królestwie Polskim z zamiarem uruchomienia na tym terenie filii swoich zakładów, aby w ten sposób ominąć bariery celne, którymi Rosja broniła się przed obcą konkurencją. Królestwo Polskie stało się w tym czasie niesłychanie atrakcyjnym terenem dla działalności przemysłowej rozlicznych przedsiębiorstw europejskich.

Decyzja o nabyciu przez przemysłowców angielskich terenów od mającej ulec likwidacji spółki mareckiej zapadła prawdopodobnie dzięki zetknięciu się obcych przybyszów z jednym z jej członków - Edwardem Lilpopem. Ten znany warszawski architekt współpracował później przy realizacji przedsięwzięcia od strony projektowo-architektonicznej. Związany od kilku lat z Markami, zwrócił uwagę angielskich przemysłowców na tę podwarszawską wieś oraz jej zalety, to jest stosunkowo nieznaczną odległość od Warszawy oraz od linii kolejowej, jak też na możliwości zdobycia tanim kosztem, bez konieczności dalekiego i uciążliwego transportu, budulca miejscowej cegielni. Briggsowie, właściciele zakładu, oraz ich wspólnik Posselt z początkiem 1883 r., po uzyskaniu zgody od władz oraz załatwieniu prawnych formalności, przystąpili do budowy fabryki w Markach, której uruchomienie miało nastąpić na przełomie 1883 i 1884 r.

Równolegle z budową zakładów wznoszono na trzywłókowym terenie domy mieszkalne dla robotników. Osiedle to, ku wygodzie mieszkańców, zostało wyposażone w sklepy i plac targowy. Z czasem powstała również osiedlowa piekarnia, szkoła elementarna oraz łaźnia fabryczna. W początkach XX wieku otwarto aptekę, którą następnie wydzierżawiono, uruchomiono ochronkę i szpital. Z chwilą uruchomienia zakładów, zaistniała pierwsza w Królestwie Polskim produkcja wełnianej przędzy chesankowej, dla której surowiec sprowadzano z Australii, Argentyny i południowej Rosji. Materiały niezbędne do produkcji od 1899 r. dowoziła do zakładów kolejka marecka [zlikwidowana w 1974 r.]. Łączyła ona Warszawę z Drewnicą, w której mieścił się przytułek dla sierot, dalej z Ząbkami, podówczas znanym letniskiem, wreszcie z Markami i przyległym do niej Pustelnikiem, gdzie pracowały liczne cegielnie i który przez szereg lat stanowił stację końcową kolejki.

Z czasem jej trasę przedłużono do Radzymina. W początkowym okresie fabryka zatrudniała 600 robotników, by w latach bezpośrednio przed pierwszą wojną światową powiększyć liczbę pracowników do 750.

Pierwsza wojna światowa spowodowała ogromną dewastację parku maszynowego. Zakład odbudowano już na początku lat dwudziestych, ale odcięcie od chłonnego rynku wschodniego spowodowało konieczność ograniczenia pracy przędzalni. Druga wojna światowa przyniosła całkowite zniszczenie zakładu. Ocalał jedynie komin oraz budynki kotłowni turbinowej, adaptowanej następnie na sklep meblowy, a później na hurtownię oraz wytwórnię wód gazowanych, a obecnie makaronu. Jedyłą

więc właściwie pozostałością po przędzalni wełny czesankowej jest osiedle przyfabryczne, które stanowi dziś, z racji swego zachowania, cenny obiekt architektury przemysłowej. Mieszkańcy Marek w latach 1939 - 1945 brali czynny udział w walce z hitlerowskim okupantem. Tradycje walki niepodległościowej sięgają w Markach XVIII w., kiedy to pradziadowie współczesnych mieszkańców włączali się w szeregi armii kościuszkowskiej.

Lata po zakończeniu wojny to nowy etap rozwoju Marek, które stopniowo z małej, podmiejskiej osady fabrycznej zaczęły się przekształcać w ośrodek przemysłowy, skupiając na swoim terenie szereg przedsiębiorstw.

Architektura obiektów powstałych po 1945 roku jest dość przypadkową zabudową podmiejską bez obiektów wyróżniających się w istotny sposób.

Wartość zabytkową posiadają zabudowania dawnej fabryki przędzalniczej Briggsów.

Obecnie planuje się objęcie ochroną konserwatorską następujących obiektów:

- Zespołu dziewiętnastowiecznej zabudowy przyfabrycznej obejmującej rezydencję wraz z parkiem, dawne obiekty produkcyjne, obiekty mieszkaniowe położone w rejonie ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego,
- Zespołu sakralnego z kościołem Św. Izydora, ul. Piłsudskiego 93,
- Budynek, ul. Fabryczna 2 [obecnie MOK]
- Komin - ul. Braci Briggsów
- Budynki przy ul. Piotra Skargi 2,7,8,
- Budynki przy ul. Piłsudskiego 35-47, 53, 76-82, 90/92, 94, 95, 96, 238, 240, 265, 267,

2.4 STRUKTURA ADMINISTRACJI SAMORZĄDOWEJ

Gmina wykonuje zadania publiczne zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Powyższe zadania są realizowane przez powołane, w wyniku wyborów władze samorządowe, które przedstawiają się następująco:

- Rada Miasta - władza uchwałodawcza (24 radnych, w tym przewodniczący i 1 zastępca), od następnej kadencji - 15 radnych
- Zarząd Miasta - władza wykonawcza (burmistrz, zastępca burmistrza i 4 członków zarządu [radnych]),
- Komisje Rady Miasta Marki (6 komisji)

Ponadto w strukturze miasta działają następujące jednostki organizacyjne:

- Ośrodek Pomocy Społecznej
- Marecki Ośrodek Kultury
- Biblioteka Publiczna Miasta Marki
- Przedszkole Miejskie nr 1
- Przedszkole Miejskie nr 2
- Przedszkole Miejskie nr 3
- Zespół Szkół nr 1
- Zespół Szkół nr 2
- Szkoła Podstawowa nr 1
- Szkoła Podstawowa nr 2
- Szkoła Podstawowa nr 3
- Szkoła Podstawowa nr 4

Jednostkami organizacyjnymi Miasta Marki są 2 spółki w tym jedna komunalna.

Urząd Miasta Marki mieści się przy ul. M.J. Piłsudskiego 95 i zatrudnia 52 urzędników.

2.5 WSPÓŁPRACA ZAGRANICZNA

Obecnie Miasto Marki nie posiada żadnej podpisanej umowy o współpracy z partnerskim miastem europejskim.

3. DEMOGRAFIA

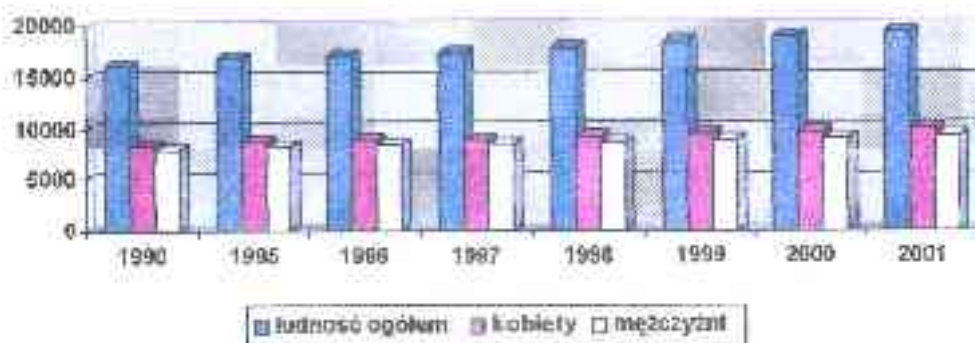
3.1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PROCESÓW DEMOGRAFICZNYCH

STATYSTYKA STAŁYCH MIESZKAŃCÓW WG WIEKU I PŁCI W MIEŚCIE MARKI

wiek	0-2		3		4-5		6		7		8-12	
pleć	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K
1990	380	334	130	114	259	264	135	124	145	127	709	670
1995	323	319	111	112	271	220	135	124	125	131	702	667
1996	317	306	127	110	224	225	136	114	134	125	679	671
1997	323	294	111	115	248	235	120	113	168	121	688	677
1998	345	290	104	118	252	234	126	129	123	114	727	654
1999	319	313	144	110	232	246	144	125	130	132	717	640
2000	320	329	117	116	264	244	125	123	149	126	712	643
2001	325	330	128	119	276	246	124	137	127	128	734	643
2002. 04.03	248	245	107	116	255	250	154	124	125	135	720	644

wiek	13 -15		16 -17		18		19-65		19-60	pow.65		pow.60		razem	
pleć	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M+K	M+K	
1990	402	364	246	219	110	97	4932	4593	478	1385	7926	8291	16217		
1995	422	430	289	255	137	112	5158	4840	632	1546	8305	8756	17061		
1996	423	432	304	261	133	123	5242	4893	654	1558	8400	8818	17218		
1997	422	444	290	250	157	134	5300	4998	676	1586	8503	8967	17470		
1998	430	420	269	301	152	127	5482	5192	693	1609	8703	9188	17891		
1999	436	436	283	319	142	129	5692	5443	724	1643	8963	9536	18499		
2000	440	435	301	280	133	179	5858	5631	739	1662	9158	9768	18926		
2001	434	419	300	301	154	142	6022	5931	749	1672	9373	10068	19441		
2002. 04.03	431	402	295	313	154	147	6181	6084	795	1744	9465	10204	19669		

Ludność Miasta Marki w latach 1990 - 2001

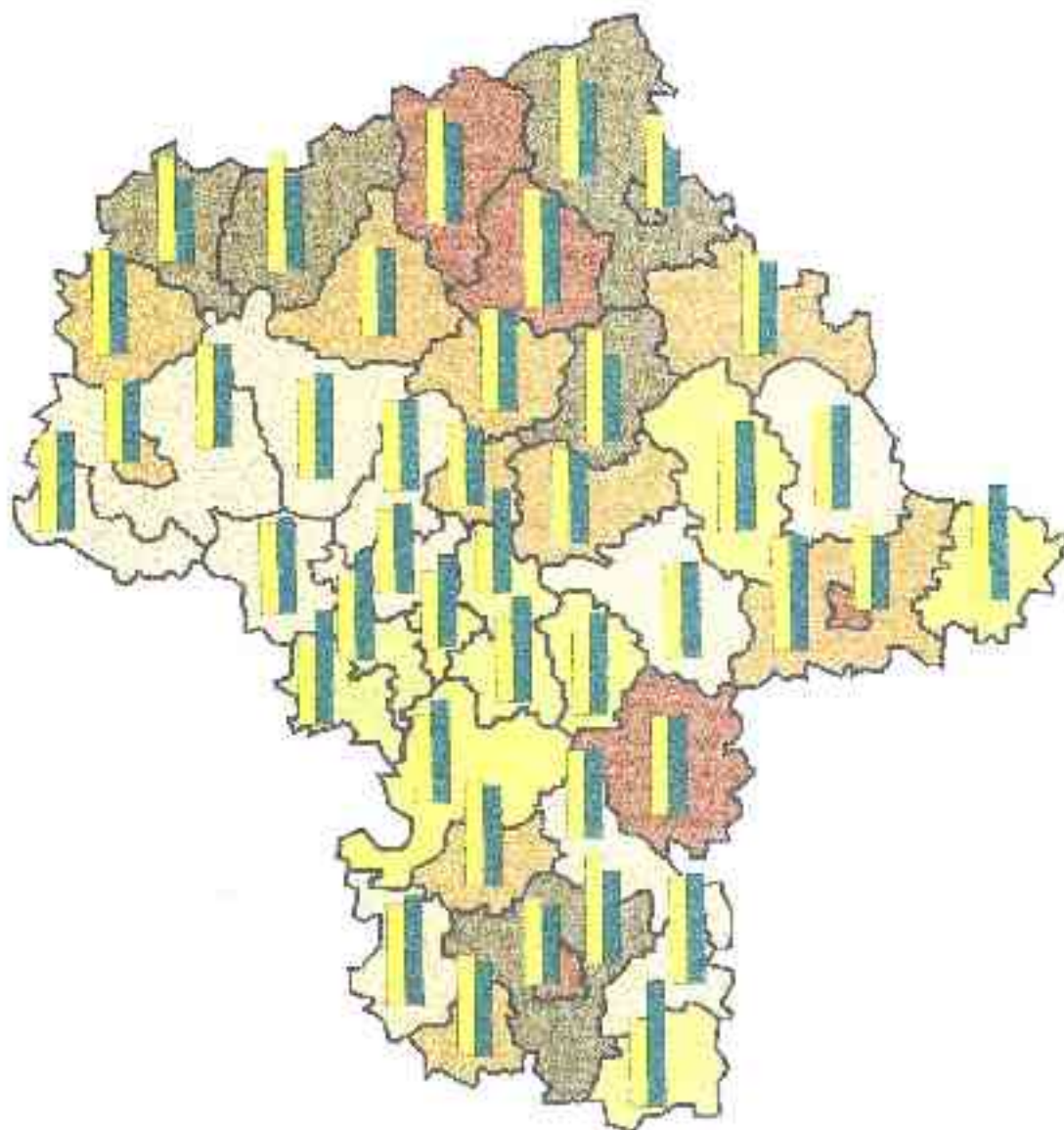

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI W 1999 R.

Stan w dniu 31 XII

VITAL STATISTICS IN 1999

As of 31 XII

PRZYROST NATURALNY
NA 1000 LUDNOŚCI
NATURAL INCREASE
PER 1000 POPULATION

URODZENIA I ZGONY
NA 1000 LUDNOŚCI
BIRTHS AND DEATHS
PER 1000 POPULATION

Osób w wieku przedprodukcyjnym jest w Mieście Marki - **26,4%**, wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym - 12,5%.

W stosunku do średniej powiatowej wyraźnie zaznacza się większa ilość osób w wieku przedprodukcyjnym i mniejsza ilość w wieku poprodukcyjnym. Różnice wynoszą tu około 1,5%

Pozytywnym symptomem jest to, że w Mieście Marki jest wiele osób w wieku przedprodukcyjnym (choć z drugiej strony może to w przyszłości nieść zagrożenie wzrostu i tak już wysokiego bezrobocia).

Czynnikami powodującym wzrost liczby mieszkańców w Markach jest sąsiedztwo Warszawy. Mieszkańcy stolicy zmęczeni zgiełkiem wielkiego miasta osiedlają się na terenach, gdzie jest spokój, dba się o ekologię, środowisko naturalne i przyrodnicze.

Wskazują na ten fakt również dane dotyczące migracji. Jest ona dla Miasta Marki dodatnie i wynosi aż **22,5%** co jest przeszło dwukrotnie więcej niż średnia powiatowa.

GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA W PODREGIONACH
WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO W 2000 R.

Stan w dniu 31 XII

POPULATION DENSITY IN SUBREGIONS
OF MAZOWIECKIE VOIVODSHIP IN 2000

As of 31 XII

Podregiony: Subregiony:	gęstość na 1 km ² : Population per 1 km ² :
ostrołęcki	64
ostrowski	81
radomski	108
warszawski	159
miasto (sity) Warszawa	3258

3.2 CHARAKTERYSTYCZNE CECHY DEMOGRAFII GMINY

Do najważniejszych cech demograficznych mających wpływ na rozwój społeczno - gospodarczy na obszarze miasta należy:

- utrzymanie się średniego wskaźnika gęstości zaludnienia
- wyższy przyrost naturalny niż w powiecie i województwie odpowiednio o 0,3% i 2,5%
- zmieniająca się struktura wieku ekonomicznego ludności z utrzymaniem się ponadprzeciętnego udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym, utrzymującym się procentowym udziałem ludności w wieku produkcyjnym i występowanie pozytywnego (niskiego) procentowego udziału ludności w wieku poprodukcyjnym,
- utrzymanie się względnej równowagi płci z przewagą kobiet.
- utrzymanie się poziomu przyrostu naturalnego przewyższającą średnią powiatową i wojewódzką.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

4.1 DROGI PUBLICZNE

Drogi publiczne - długość, stan techniczny, potrzeby i stopień ich zaspokojenia:

Wyszczególnienie	Ogółem w m	w tym:	
		o nawierzchni utwardzonej	
Drogi krajowe: Nr8	4.200	4.200	
Drogi wojewódzkie: Ul. Legionowa Ul. Kościuszki	7.665	7.665	
Drogi powiatowe: ul. Majora Billa ul. Fabryczna	1.900 300 1.600	1.900 asfalt asfalt	

Podstawa: dane Zarząd Dróg Powiatowych

Wykaz dróg gminnych

Nazwa drogi	Długość w m	w tym o nawierzchni	
		twardej w m	gruntowej w m
Drogi Gminne	105.000	44.000	61.000

Podstawa: dane Urząd Miasta Marki

Przez teren miasta przechodzą trasy o dużym natężeniu ruchu generując hałas o natężeniu przekraczającym 70 dB. Istnieje konieczność obniżenia występującego tu hałasu, który przekracza dopuszczalne normy i przestrzegania szczególnych wymogów użytkowania terenu zawartych w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

4.2 TRANSPORT PUBLICZNY

Transport publiczny realizowany jest przez przewoźników prywatnych i przez samorząd Miasta Warszawy.

Na trasie Marki – Warszawa – Marki funkcjonują n/w linie autobusowe:

Operator	Prywatny Transport Autob. "Wyszków"	Prywatne Zrzeszenie Transportu	ZTM Warszawa	ZTM Warszawa	Prywatny przewoźnik
Trasa	Wyszków - Warszawa - Marki	Radzymin - Marki - Warszawa	Dw. Wschodni - Czarna Struga	Dw. Wschodni - Fabryka Okł. Ciernych	Marki - Wołomin
Linia			718	805	

Mankamentem transportu autobusowego jest zbyt niska ilość połączeń w godzinach szczytu. Miasto Marki nie posiada połączeń kolejowych z Warszawą.

4.3. ŁĄCZNOŚĆ, ELEKTROENERGETYKA, GAZOWNICTWO, CIEPŁOWNICTWO ŁĄCZNOŚĆ

Sieć telekomunikacyjna obsługiwana jest przez TP S.A, W mieście jest zainstalowana elektroniczna centrala telefoniczna najnowszej generacji. Zapotrzebowanie na stacjonarne odbiorniki telefoniczne jest w pełni zaspokojone.

Miasto Marki znajduje się w zasięgu następujących stacji bazowych telefonii komórkowej:

1. PTK Centertel
2. ERA GSM
3. PLUS GSM

ELEKTROENERGETYKA

Źródłem zasilania dla terenów miasta jest stacja elektroenergetyczna 110/15 kV "Pustelnik", skąd energia doprowadzana jest do budynków za pomocą kablowo - napowietrznej sieci zasilająco - rozdzielczej średniego napięcia 15 kV obsługiwanej przez Zakład Energetyczny Warszawa - Teren S.A.

Planuje się rozbudowę i porządkowanie sieci energetycznej o nowe linie kablowe i stacje transformatorowe wewnętrzne.

GAZOWNICTWO

Miasto Marki zasilane jest w gaz ziemny z gazociągu wysokiego ciśnienia fi 500 mm Puławy - Warszawa oraz stacji redukcyjno - pomiarowej 10 Marki.

Sieć osiedlowa gazu zasilana jest z głównego gazociągu średniego ciśnienia fi 200/150/100 mm prowadzonego w Alei Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Zarządcą sieci gazowej jest OMZG.

CIEPŁOWNICTWO

Na terenie Miasta Marki brak jest alternatywnych źródeł energii.

Źródła ciepła mają charakter dowolny i stosowane są rozwiązania indywidualne. Obecna tendencja to stosowanie przez mieszkańców ogrzewania budynków mieszkalnych, obiektów usługowych i produkcyjnych gazem lub olejem opałowym.

Na terenie Miasta Marki czynna jest ciepłownia w Fabryce Okładzin Ciernych. Jej moc zapewnia całkowite pokrycie zapotrzebowania na ciepło także dla jednej z dzielnic miasta.

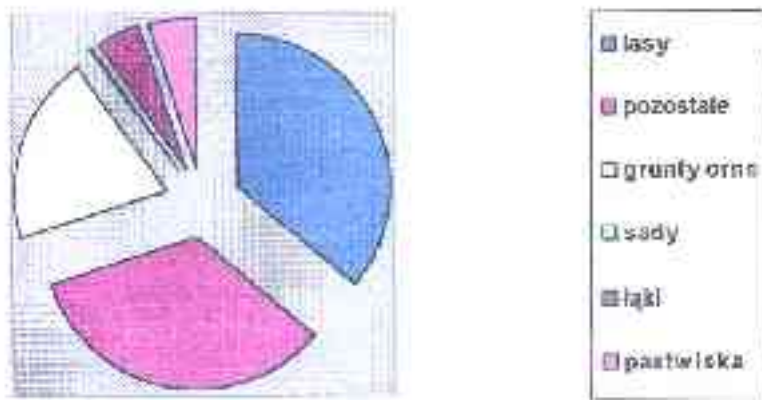
Północna część miasta Marki zasilana będzie w gaz ziemny z gazociągu średniego ciśnienia prowadzonego w Alei Marszałka Józefa Piłsudskiego oraz stacji Marki I.

4.4 ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE TERENU

Struktura powierzchni terenów według przeznaczenia:

Wyszczególnienie		Powierzchnia (ha)	% udziału
	Razem grunty orne:	524	20,1
Użytki rolne	Sady	5	0,2
	Łąki	126	4,8
	Pastwiska	129	4,9
Lasy		936	36,0

podstawa: dane z Urzędu Miasta Marki

Zasoby naturalne

Teren nie należy do najbardziej zasobnych w surowce mineralne. Występują tu piaski oraz iły warwowe wykorzystywane jako surowiec budowlany do produkcji ceramicznej. Złoża te należą do najbardziej zasobnych i najłatwiejszych do eksploatacji w regionie warszawskim. Eksploatacja taka prowadzona jest w kilku punktach miasta. Zakłada się ograniczenie eksploatacji na terenach leśnych. Po zakończeniu eksploatacji surowca przeprowadza się rekultywację terenów poeksploatacyjnych.

4.5 BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE

Rozwój budownictwa mieszkaniowego należy rozpatrywać w dwóch istotnych aspektach:

1. rozwój budownictwa mieszkaniowego dla potrzeb ludności zamieszkującej teren miasta
2. rozwój budownictwa mieszkaniowego dla potrzeb ludności nie będących mieszkańcami miasta lecz pragnących osiedlić się na jego terenie (głównie mieszkańców Warszawy).

Wyżej wymieniony podział jest o tyle uzasadniony między innymi od posiadania (lub ich uzyskania) odpowiednich środków finansowych.

Na terenie Miasta Marki mógłby być wdrażany program społecznego budownictwa czynszowego oparty o politykę państwa w zakresie gospodarki mieszkaniowej oraz rozwoju budownictwa mieszkaniowego.

Zgodnie z zarysowującą się tendencją "ucieczki" mieszkańców dużych miast do miejsc zapewniających im uwolnienie się od problemów życia w dużych aglomeracjach miejskich - można przewidywać, że również teren Marek może się stać obszarem rozwoju budownictwa indywidualnego nie tylko dla bardziej zamożnej ludności gminy, lecz także z terenu Warszawy.

Według danych za 2000 rok w Markach istniały 5.973 mieszkania o 21.613 izbach. Łączna powierzchnia użytkowa mieszkań wynosiła 396.445 m². Średnio w jednym mieszkaniu mieszkało 2,94 osoby.

Porównanie przeciętnych powierzchni użytkowych jednego mieszkania w m² w podobnych miastach

Z powyższego zestawienia wynika, że standard mieszkań w Markach jest jednym z najwyższych w porównaniu z podobnymi miastami Województwa Mazowieckiego.

Na terenie Miasta Marki występują wszystkie formy budownictwa mieszkaniowego. Część zasobów mieszkaniowych znajduje się w gestii spółdzielni mieszkaniowych:

- Mareckiej Spółdzielni Mieszkaniowej
- Warszawskiej Spółdzielni Mieszkaniowej RSM "PRAGA"
- M.P.S.B.M. "SAM - 81"
- TBM BATORY
- Developer - J. W. Construction

Porównanie powierzchni użytkowej mieszkań przypadającej na 1 osobę w . podobnych miastach.

Z powyższego wykresu wynika, że także w 'statystyce powierzchni przypadającej na 1 osobę, Miasto Marki zajmuje czołową pozycję wśród podobnych miast województwa. A więc można uznać, że warunki mieszkaniowe Miasta Marki są wyróżniające wśród podobnych miast w skali Województwa Mazowieckiego

5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

5.1 OŚWIATA I WYCHOWANIE

Na terenie Marek istnieją 4 publiczne szkoły podstawowe, 2 zespoły szkół, zespół szkół specjalnych, niepubliczna szkoła podstawowa, niepubliczne gimnazjum i liceum oraz 3 publiczne przedszkola, a ponadto:

Poradnie psychologiczno - pedagogiczne:

- Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna, ul. Okólna 14

Ośrodki Opiekuńczo Wychowawcze:

- Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy im. Abpa Felińskiego w Markach - Pustelniku prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi
- Specjalny Ośrodek Szkolno - Wychowawczy Św. A. Boboli w Markach – Strudze prowadzony przez Zgromadzenie Księży Michalitów Św. Michała Archaniola

EDUKACJA W MARKACH (dane za 2001 r.)

	Szkoły podstawowe	Gimnazja	Szkoły specjalne (podstawowe i gimnazja)	Szkoły ponad gimnazjalne	Szkoły policealne
publiczne	5	2	1	1	-
niepubliczne	1	1	-	1	2
razem	6	3	1	2	2

Szkolnictwo publiczne podstawowe, gimnazja i przedszkola w Markach w 2000/2001 r. (Kuratorium Oświaty w Warszawie, oIWołomin)

	Marki	Powiat
1. Liczba szkół podstawowych	5	73
2. Liczba uczniów w szkołach podstawowych	1.633	16822
3. Liczba gimnazjów	2	36
4. Liczba uczniów gimnazjum	795	5783
5. Liczba oddziałów gimnazjum	32	b. d.
6. Razem uczniów	2.428	22605
7. Przedszkola	3	b. d.
8. Liczba wychowanków przedszkoli	275	b. d.

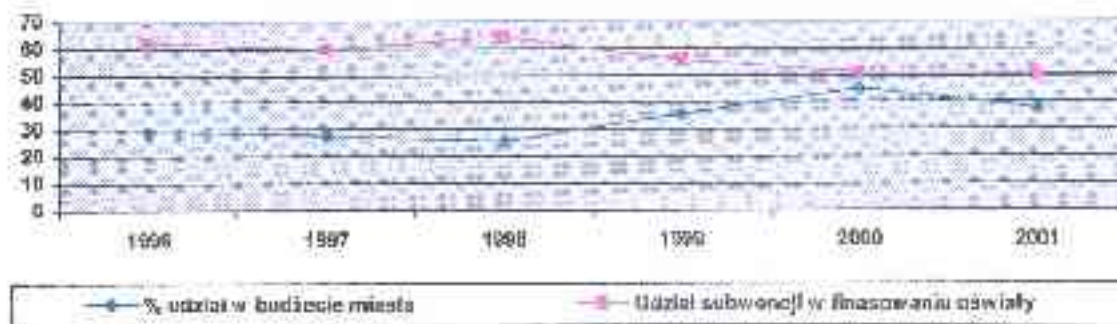
Absolwenci zasadniczych szkół zawodowych i szkół średnich mają często trudności ze znalezieniem zatrudnienia. Poza tym niektóre kierunki kształcenia są przestarzałe. Sytuacja ulegnie poprawie, gdy rozpoczęta zostanie reforma szkolnictwa ponad gimnazjalnego. Rada Powiatu Wołomińskiego podjęła stosowną uchwałę w sprawie ustalenia planu sieci publicznych szkół ponad gimnazjalnych oraz szkół specjalnych mających siedzibę na obszarze Powiatu Wołomińskiego.

Zauważyć należy brak oferty oświatowej w zakresie szkół policealnych i wyższych. W związku z bliskością Warszawy młodzież zdobywa również wykształcenie w licznych tamtejszych szkołach ponad gimnazjalnych i ośrodkach akademickich.

Uznanie budzi aktywność pozarządowa w zakresie prowadzenia Ośrodków Opiekuńczo - Wychowawczych na terenie miasta (2 placówki).

Nakłady budżetu gminy na oświatę, subwencja oświatowa

Rok	Wykonanie budżetu gminy		Subwencja oświatowa	
	Ogółem oświata	% udział w budżecie gminy	Kwota	Udział w finansowaniu oświaty
1996	3.919.448	29%	2.418.107	62%
1997	4.983.583	28%	3.005.901	60%
1998	6.210.347	26%	4.001.078	64%
1999	7.344.542	36%	4.084.738	56%
2000	11.184.388	45%	5.749.872	51%
2001	12.350.870	38%	6.356.834	51%

Procentowy udział nakładów na oświatę w budżetach miasta jest niski i wskazuje na istnienie racjonalnej sieci szkolnej.

Stosunkowo niski udział subwencji oświatowej w finansowaniu oświaty pokazuje na znaczne dodatkowe zaangażowanie miasta w finansowanie oświaty w Markach. Szczególnie w 2000 roku przeznaczono duży nakład środków w związku z niezbędnymi inwestycjami oświatowymi.

Dochody i wydatki na oświatę, ochronę zdrowia i opiekę społeczną w latach 2000 - 2001

	Roczne dochody		Wydatki [w %] na:					
			Oświatę i wychowanie		Ochronę zdrowia		Opiekę społeczną	
	2000	2001	2000	2001	2000	2001	2000	2001
Marki	24.639.216	34.928.814	43,1 4	53,1 7	0,52	1,03	8,12	7,55
Powiat	55.972.026	63.062.591	28,9 0	28,0 0	4,06	7,70	17,4 0	16,70
Polska	140.909.815 tys.	161.065.251 tys.	6,50	5,00	2,80	2,00	5,70	7,80

* Podstawa: dane Starostwa Powiatowego w Wołominie

Porównanie procentowych wydatków miasta na oświatę i wychowanie z podobnymi miastami województwa w 2000 roku.

W porównaniu do podobnych miast województwa procentowy udział wydatków na oświatę i wychowanie w Markach jest jednym z najwyższych.

W obszarze wydatków na oświatę widać, że nakłady budżetu państwa i samorządu miejskiego procentowo maleją. Natomiast w liczbach bezwzględnych szybciej rosną nakłady samorządowe w tym obszarze funkcjonowania gminy.

5.2 KULTURA

Popularyzacją kultury zajmują się Marecki Ośrodek Kultury oraz Biblioteka Publiczna Miasta Marki, których ambicją jest wzbogacanie życia mieszkańców miasta o wartości intelektualne i duchowe.

Od 1984 roku w mieście istnieje Marecki Ośrodek Kultury. Jego siedzibą jest zabytkowy, mający ponad sto lat, budynek przy ul. Fabrycznej 2. Oferta programowa MOK adresowana jest do mieszkańców Marek w wieku od lat 3 do 100, a w niej główne miejsce zajmuje popularyzacja szeroko rozumianej kultury poprzez organizowanie zajęć artystycznych, edukacyjnych i rekreacyjnych. MOK zaprasza na spotkania klubowe, imprezy, wystawy, prelekcje konkursy, wycieczki oraz wiele wydarzeń kulturalnych, które umożliwiają miłe a zarazem twórcze, rozwijające intelektualnie, duchowo i fizycznie spędzenie czasu wolnego. Ośrodek w swoim szesnastoletnim dorobku ma wypracowane wartościowe formy działalności. Najważniejsze z nich to:

Onisko muzyczne od początku istnienia placówki prowadzi indywidualną naukę w klasie gitary, pianina oraz elektrycznych instrumentów klawiszowych oraz zajęcia umuzykalniające dla dzieci w wieku 4 - 6 lat.

Teatrzyk muzyczny "Na niby" dla dzieci 5 - 7 letnich. Na zajęciach dzieci uczą się poprawnej polszczyzny, pięknego wyśławiania się, dykcji, recytacji i śpiewania starannie wybranych utworów wybitnych pisarzy i poetów oraz kompozytorów. Zrealizowane spektakle prezentowane są rodzinom oraz dziecięcej publiczności z okazji różnych uroczystości.

Onisko plastyczne od początku istnienia placówki prowadzi zajęcia plastyczne z elementami muzyki i śpiewu dla dzieci w wieku przedszkolnym, zajęcia plastyczne dla dzieci starszych oraz młodzieży. W programie: atrakcyjne techniki rysunkowe, malarskie, graficzne i rzeźbiarskie w pracowni z galerią oraz kurs tkactwa artystycznego, obejmujący naukę wykonywania gobelinów i dywaników według projektów własnych oraz innych artystów.

Klub Przedszkole "Miś". Dzieci w wieku 4 - 5 lat przebywają w MOK-u na zajęciach w poniedziałki, środy i czwartki w godz. 9-13 pod fachową opieką instruktorów. Przedszkole powstało z inicjatywy rodziców.

Zajęcia edukacyjne m.in.: nauka języka angielskiego, logopedia i reedukacja oraz kursy wykłady i prelekcje [kultura, sztuka, historia, prawo, zdrowie].

Zajęcia rekreacyjne to głównie organizacja wycieczek turystyczno - krajoznawczych, pielgrzymkowych oraz wyjazdów do warszawskich i podwarszawskich obiektów sportowo - rekreacyjnych oraz wyjazdów na kolonie letnie i zimowe.

Klub Seniora działający od piętnastu lat, cieszący się wciąż niesłabnącą popularnością.

Marecki Ośrodek Kultury jest animatorem projektów kulturalnych mających zasięg ogólnomiejski i powiatowy, w których w 2001 roku na zajęciach stałych uczestniczyło około 1.270 osób, a w imprezach około 17.000 uczestników.

Sztandarową imprezą kulturalną o wymiarze ogólnopolskim jest coroczna edycja tzw. DYKTANDA IBISA. Od 1995 roku Znakomity dziennikarz Andrzej IBIS Wróblewski patronował trzem kolejnym edycjom tego konkursu. przy współpracy polonistów ze szkół mareckich odbywa się w Mareckim Ośrodku Kultury corocznie I etap dyktanda. Trzy następne etapy - będące już konkursami powiatowymi - odbywają się pod patronatem Starosty Wołomińskiego, ale głównym ich organizatorem jest nadal Marecki Ośrodek Kultury i tu odbywają się finalne etapy konkursu.

Ambicją Mareckiego Ośrodka Kultury jest integracja społeczności lokalnej wokół wartości nieprzemijających.

Biblioteka Publiczna Miasta Marki powstała w 1947 roku jako biblioteka Osiedlowa. Na początku mieściła się w budynku Urzędu Miasta. W latach pięćdziesiątych otwarto dwie placówki filialne w Pustelniku [1957r.] i Strudze [1959r.]. W 1983 roku wyodrębniono Oddział dla Dzieci i Młodzieży,

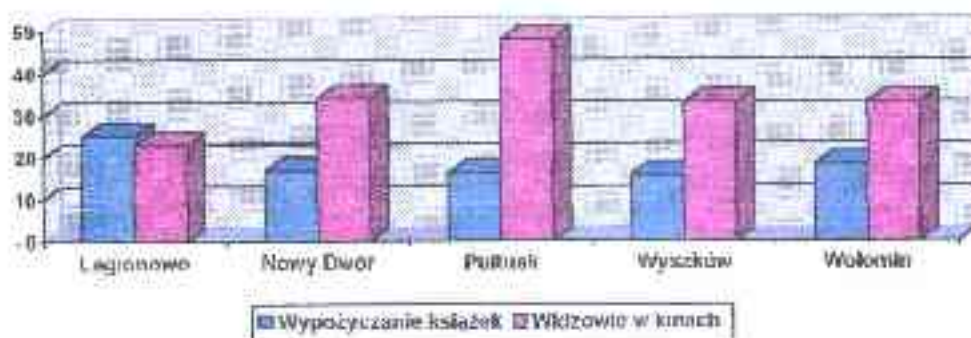
Dumą biblioteki jest czytelnia wraz z księgozbiorem podręcznym liczącym około 5000 woluminów - dzieł naukowych, popularnonaukowych i encyklopedycznych. Tradycyjne formy pracy biblioteki wzbogacają konkursy czytelnicze, plastyczne, wystawy, wycieczki, spotkania autorskie, lekcje w bibliotece.

Od roku 1999 biblioteka przystąpiła do komputeryzacji księgozbioru i posiada dostęp do internetu.

Biblioteki działające na terenie Miasta Marki:

Nazwa	Adres	Telefon
Biblioteka Publiczna Miasta Marki	Ul. L. Lisa Kuli 3	781-11-44
Filia w Pustelniku	Ul. Pomnikowa 21	781-12-91
Filia w Strudze	Ul. Wczasowa 5	781-14-27

Korzystanie z lokalnej infrastruktury kulturalnej powiatów

Mieszkańcy w znacznej mierze korzystają z placówek kulturalnych Warszawy. Oferta kulturalna miasta zaspokaja lokalne potrzeby w zakresie dostępu do placówek i imprez kulturalnych dla dzieci i rodzinnych. W mieście brak jest kina i teatru.

Ze względu na funkcje turystyczno - rekreacyjne praktycznie brak jest na terenie miasta imprez o znaczeniu regionalnym czy też krajowym.

5.3 SPORT

Na terenie Miasta Marki działalnością sportową i rekreacyjną zajmują się:

- _ Mareckie Towarzystwo Sportowe "Marcovia 2000" w którym uprawia się m.in. piłkę nożną, koszykówkę, badminton, tenis stołowy,
- _ Uczniowski Klub Sportowy "Struga" - szachy, warcaby, piłka nożna, koszykówka, siatkówka, tenis stołowy.

W mieście odbywają się następujące cykliczne imprezy sportowe:

- Otwarte Mistrzostwa w Tenisie Stołowym o Puchar Burmistrza Miasta Marki - organizator UKS "Struga"
- Mistrzostwa Szkoły w Warcabach Klasycznych 64 - polowych, organizator UKS "Struga",
- Mistrzostwa Powiatu Wołomińskiego w Warcabach Klasycznych 64 polowych o Puchar Starosty Powiatu - organizator UKS "Struga",
- Mistrzostwa Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych Woj. Mazowieckiego w Warcabach Klasycznych o Puchar Wojewody Mazowieckiego,
- Święto Kawy - Marecki Ośrodek Kultury, Urząd Miasta Marki,
- Szkolna Liga Warcabowa - organizator UKS "Struga",
- Mistrzostwa Szkoły w Tenisie Stołowym - organizator UKS "Struga",
- Mistrzostwa Szkół Podstawowych i Gimnazjalnych o Puchar Burmistrza Miasta Marki - organizator UKS "Struga",
- Otwarte Mistrzostwa Marek w Szachach o Puchar Burmistrza Miasta Marki - organizator UKS "Struga",
- Zawody wędkarskie

5.4 OCHRONA ZDROWIA

Ochrona zdrowia od 1 stycznia 1999 roku funkcjonuje w nowych warunkach organizacyjnych. Samorząd lokalny, obok kas chorych, stał się odpowiedzialny za lokalną politykę zdrowotną wobec mieszkańców.

Zadania ochrony zdrowia w Markach to m in.:

1. Działania w zakresie pozyskania kadry lekarskiej, głównie lekarzy stomatologów,
2. Działania w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej.
3. Poprawa stanu technicznego obiektów - przychodni i ośrodków zdrowia,
4. Doposażenie w sprzęt medyczny.

Dla większości mieszkańców miasta opiekę zdrowotną zapewniają:

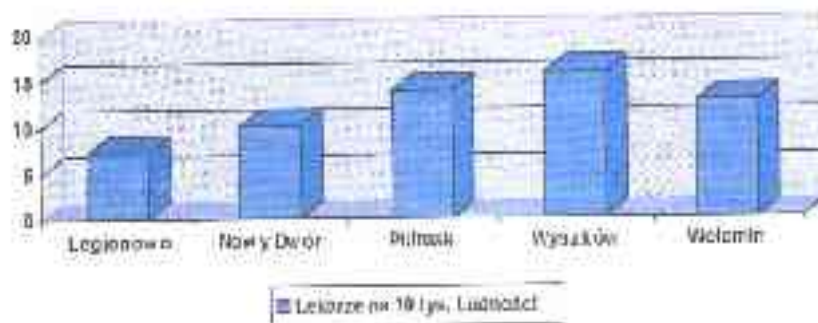
Zakłady Opieki Zdrowotnej

Lp	Nazwa	Adres	Lekarze personel
1	NZOZ "Esculap" sp. z o.o.	ul. Fabryczna 1	Lekarze - 32 Pielęgniarki 12 Położne - 4
2	NZOZ "Esculap" sp. z o.o.	Filia ul. Klonowa 7	
3	Przyzakładowa Przychodnia Rehabilitacyjna przy Sp-ni Inwalidów	ul. Fabryczna 1	b,d.
4	NZOZ "Lecznica Stomatol" s.C.	Marki ul.	Lekarze - 3 Asystentka - 1
5	NZOZ Rehabilitacja przy Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym im. św. A. Boboli	Marki ul. Struga	Lekarze - 2 Pielęgniarki - 1
6	NZOZ "OPTO - MED" s.C.	Marki	Lekarze - 3
7	NZOZ 'Dom - Pałac'	ul. Leśna 27	b.d.
8	Poradnia Stomatologiczna "De - Wu"	ul. Różana a	b.d.
9	NZOZ "KAROIO - MED"	Ul. Sportowa 3	Lekarze - 16 Pielęgniarki - 12 Położne - 2
10	Marecki Ośrodek Zdrowia sp. z o.o.		

*stan na 31.12.2001 r.

Liczba lekarzy na 10000 mieszkańców w powiatach sąsiedzkich

Liczba lekarzy na 10000 mieszkańców w powiatach sąsiedzkich

Placówki - zakłady opieki zdrowotnej na tle powiatu:

Wyszczególnienie	ZOZ		Razem	Praktyki lekarskie
	publiczne	niepubliczne		
Marki	-	5	5	-
Powiat	8	35	43	3

*Podstawa: dane Rejestr ZOZ Wojewody Mazowieckiego i MCZP

Placówki- zakłady opieki zdrowotnej udzielające świadczeń w zakresie stomatologii:

Wyszczególnienie	Stomatologiczne ZOZ		Praktyki lekarskie
	publiczne	niepubliczne	
Marki	-	3	-
Powiat	13	7	4

*Podstawa: dane Kas Chorych

Liczba porad lekarskich i stomatologicznych w latach 1999 - 2000

Wyszczególnienie	Lekarskie		Wskaźnik porad na 1 mieszkańca		Stomatologiczne		Wskaźnik porad na 1 mieszkańca	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Marki								
Powiat	430.707	445.844	2,4	2,4	40.330	33.642	0,2	0,2

*Podstawa: dane MCZP

Na terenie Miasta Marki funkcjonują cztery apteki, które w pełni zaspokajają potrzeby mieszkańców.

Ochrona zdrowia w Mieście Marki dobrze wypełnia swoje zadania. Cechuje ją łatwość dostępu, specjalistyczna kadra wysoki poziom opieki. Dane statystyczne w pełni odpowiadają średnim powiatowym.

Zadania z zakresu leczenia szpitalnego i klinicznego oraz usług pogotowia ratunkowego realizowane są w Warszawie i Wołominie.

5.5 POMOC SPOŁECZNA

Różnorodne formy pomocy świadczą ośrodki pomocy społecznej, które znajdują się w każdej gminie. Wśród problemów w rodzinach klientów ośrodków pomocy społecznej najczęstszymi przyczynami były: ubóstwo, alkoholizm, wielodzietność.

Ośrodki pomocy społecznej udzielają:

1. pomocy finansowej [zasiłki stałe, stałe wyrównawcze, okresowe, okresowe gwarantowane, okresowe specjalne, celowe, celowe specjalne, renty socjalne, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne],
2. pomocy usługowej [usługi pielęgniarstwa, gospodarcze],
3. pomocy rzeczowej [odzież, obiady, sprzęt gospodarstwa domowego], 4. pomocy specjalistycznej [poradnictwo, terapie].

Na terenie Miasta Marki działają również organizacje, stowarzyszenia, fundacje, które realizują zadania z zakresu pomocy społecznej. Zajmują się przede wszystkim:

1. pomocą osobom niepełnosprawnym,
2. szeroką pomocą dzieci i rodzinie,
3. pomocą osobom uzależnionym.

Pomoc społeczna (dane za 2001 r.)

INSTYTUCJA
Polski Komitet Pomocy Społecznej w Markach, ul. Piłsudskiego 95
Towarzystwo Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa” w Markach, ul. Wczasowa 5
Towarzystwo Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa” w Markach, ul. Piłsudskiego 41
Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych w Markach
Światowy Związek Żołnierzy AK w Markach

Domy i zakłady pomocy społecznej

Nazwa placówki	Lokalizacja (miejscowość, adres)	Telefon kontaktowy
Dom Pomocy "Pałac"	ul. Leśna 27	771-31-86
Dom Pomocy	ul. Kosynierów	781-29-96

W ostatnich latach zauważa się wyraźne rozwarstwienie poziomu życia i narastanie problemów społecznych, Gwałtownie narasta proces pauperyzacji całych środowisk, zwłaszcza z terenów wiejskich, które stanowią część klientów pomocy społecznej. Bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, bezradność wychowawcza, alkoholizm objawiają się ubóstwem, a często skrajną nędzą. Przyczyny niepełnosprawności to choroby krążenia (36% wszystkich niepełnosprawnych), choroby reumatyczne - 16%, a wśród dzieci porażenie mózgowe oraz upośledzenie umysłowe i wynikające z nich samotność i wyizolowanie.

Zakres pomocy społecznej świadczonej w Markach:

Rodzaj pomocy	Nakłady	Ilość osób [2001 r.]
Zasiłki stałe	66.906	18
Zasiłki stałe wyrównawcze	452.937	121
Zasiłki rodzinne	27.352	54
Zasiłki pielęgnacyjne	46.666	42
Zasiłki z tył. macierzyństwa	26.420	26
Pomoc dla kombatantów	43.765	34
Zasiłki okresowe	11.300	33
Zasiłki okres. gwarantowane	26.339	7
Ogółem dotacja	710.562	251

Realizacja zadań własnych gminy w roku 2001.

Rodzaj pomocy	Nakłady	Ilość osób
Schronienie	7.400	2
Pokrywanie wydatków na świadczenia lecznicze	400	1
Praca socjalna	-	1.134
Dożywianie dzieci w szkole	122.085	260
Usługi opiekuńcze	99.512	53
Zasiłki celowe	320.730	940
Pomoc celowa [wyprawka niemowlęca]	2.800	14
Ogółem	552.927	1.262

Wydatki na pomoc społeczną w % budżetu Miasta Marki w porównaniu z podobnymi miastami województwa.

Wydatki na pomoc społeczną w Mieście Marki kształtują się na poziomie średnich w powiecie Wołomińskim. Taka niezbyt wysoka wysokość nakładów wynika także ze stosunkowo niskiego bezrobocia w mieście w stosunku do gmin ościennych i miast podobnych.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizują na terenie miasta:

1. Prywatne Domy Pomocy Społecznej
2. Ośrodek Pomocy Społecznej

Do realizacji zadań pomocy społecznej zleconych gminie utworzono jednostki organizacyjne - ośrodki pomocy społecznej.

Ośrodek pomocy społecznej realizuje zadania zlecone gminie zgodnie z ustaleniami przekazanymi w tej sprawie przez wojewodę i zadania własne gminy zgodnie z ustaleniami rady gminy.

Cechy charakterystyczne jednostek organizacyjnych pomocy społecznej to dobre przygotowanie zawodowe zatrudnionej kadry, dobra baza techniczna w wystarczającej ilości i dobrym stanie technicznym.

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń nie należy oczekiwać zmniejszenia obszaru działania pomocy społecznej ani zakresu świadczeń.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt przeznaczenia znacznych środków na pomoc społeczną z budżetu miasta szczególnie na zasiłki celowe.

5.6 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Za zapewnienie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, ochronę przeciwpożarową i zapobieganie innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska odpowiada Starosta Wołomiński, Komendant Powiatowy Policji oraz Komendant Powiatowy Państwowej Straży Pożarnej.

Odpowiedzialność ponoszą: Komendanci Policji - za porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli i Komendant Państwowej Straży Pożarnej oraz Terenowe Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, które decyzją Komendanta Głównego Państwowej Straży Pożarnej w Warszawie z dnia 15 kwietnia 1997 r. włączone zostały do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego - za ochronę przeciwpożarową i zapobieganie innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska.

Analizując kategorie przestępstw mających zdecydowany wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców miasta, należy za tę kategorię uznać przestępstwa przeciwko mieniu.

Utrzymanie dynamiki przestępstw na poziomie 2000 roku w kategoriach szczególnie uciążliwych dla społeczności lokalnych, należy uznać za podstawę pozytywnej oceny służb prewencyjnych. Działania prewencyjne prowadzono z uwzględnieniem:

- ∴ Współpracy z agencjami ochrony mienia w zakresie opracowania zbiorczej dyslokacji oraz wspólnych patroli.
- ∴ Współpracy ze szkołami, jednostkami wojskowymi z wykorzystaniem psa do wykrywania narkotyków.
- ∴ Prowadzenia służb koncentrycznych w rejonach zagrożonych.

Przedstawiona powyżej analiza ładu i porządku publicznego daje podstawę do twierdzenia, że generalnie zadania postawione przed KP w Markach w zakresie utrzymania ładu i porządku publicznego na podległym terenie zostały zrealizowane mimo sytuacji niedoboru środków finansowych i osobowych [2 etaty].

5.7 ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Działające w Mieście Marki stowarzyszenia, kluby sportowe, koła zainteresowań, inne organizacje pozarządowe:

STOWARZYSZENIA W MIEŚCIE MARKI

Lp.	Nazwa	Adres siedziby
1	Polski Związek Wędkarski	ul. Piłsudskiego 95
2	Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej VII Obwód "OBROŻA" Koło nr 2 "Celków"	ul. Piłsudskiego 95
3	Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych	ul. Piłsudskiego 95
4	"CARITAS" Diecezji Warszawsko - Praskiej	ul. Piłsudskiego 93
5	Towarzystwo Rozwijania Aktywności Dzieci "SZANSA"	ul. Piłsudskiego 41
6	Stowarzyszenie Byłych Wychowanków i Współpracowników Michalickich	ul. Piłsudskiego 248/252
7	Fundacja "Marki Kazachstan"	ul. Legionowa 75

STOWARZYSZENIA KULTURY FIZYCZNEJ W MIEŚCIE MARKI

Lp.	Nazwa	Adres siedziby
1	Mareckie Towarzystwo Sportowe "MARCOVIA 2000"	ul. Wspólna 12
2	Uczniowski Klub Sportowy "STRUGA"	ul. Wczasowa 5

Znaczna ilość zarejestrowanych organizacji pozarządowych a w tym wiele organizacji sportowych każe wyróżnić miasto na mapie województwa w zakresie samoorganizacji społeczeństwa i propagowania zdrowego stylu życia.

LOKALIZACJA PARKÓW NARODOWYCH I KRAJOBRAZOWYCH
W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM
NATIONAL AND SCENIC PARKS LOCATED IN MAZOWIECKIE VOIVODSHIP

Źródło: "Stan środowiska w województwie mazowieckim", Mazowiecki Wywódek Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Warszawa 2002.
Source: "The State of environment in Mazowieckie Voivodship", Mazowiecki Wywódek Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Warszawa 2002.

6. OCHRONA PRZYRODY, KRAJOBRAZU I ŚRODOWISKA

6.1 OCHRONA PRZYRODY I KRAJOBRAZU

Podstawowymi wartościami przyrodniczymi na terenie Marek są formacje leśne. Znalazły się one w Warszawskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. Objęte są więc całkowitą ochroną. Warunkiem utrzymania, szczególnie kompleksu wschodniego, jako terenów czynnych przyrodniczo-klimatycznych jest ograniczenie i egzekwowanie właściwych warunków eksploatacji łąk na terenach leśnych.

Duże powierzchnie zajmują użytki zielone z lokalnymi kępami zarośli wierzbowych i wierzbowo-olchowych oraz rozproszonymi drzewami, głównie olchą, wierzbą, topolą, akacją i klonem.

W granicach Marek występują najcenniejsze pojedyncze lub grupowe okazy zadrzewień o wysokich walorach zarówno przyrodniczych jak i krajobrazowych. Są to okazy starodrzewia jesionu wyniosłego, dębu bezszypułkowego, topole, lipy drobnolistne i kasztanowce. Z wymienionych drzew wysokie walory krajobrazowe posiadają rzędy starodrzewu topolowego wzdłuż ulic Al. J. Piłsudskiego i T. Kościuszki. Ochronie podlega zieleń dolin rzecznych i cieków, miejskie tereny zieleni urządzonej.

W obrębie miasta znajduje się rezerwat Horowe Bagno ze wzniesieniami wydmowymi, torfowiskami i unikalną szatą roślinną, jezioro o nazwie Kruczek, dwie rzeki - Długa i Czarna.

Pomniki przyrody

Na terenie Marek znajduje się kilkadziesiąt drzew uznanych za pomniki przyrody, wśród których przeważającą ilość stanowią dęby szypułkowe oraz jedna aleja pomnikowa składająca się z 11 kasztanowców i 37 klonów pospolitych. Wszystkie te drzewa te mają dużą wartość przyrodniczą i są znaczącymi elementami krajobrazu.

Wykaz drzew pomników przyrody na terenie miasta Marki

Nr w rejestrze Konserwatora Przyrody	Lokalizacja	Typ pomnika przyrody	Obwód drzewa na wys. 130 cm	Akt prawny powołujący pomnik przyrody
930	Park zabytkowy przy Al. Marsz. J. Piłsudskiego	Grupa drzew: 1) 5 dębów szypułkowych, pojedyncze drzewa: 2) Klon zwyczajny 3) Topola biała	I. 5 dębów szypułkowych o obwodach: 386 cm, 351 cm, 298 cm, 290 cm, 267 cm II. Klon zwyczajny o obwodzie 357 cm III. Topola biała o obwodzie 506 cm	Dz. Urz. RN m. st. W-wy Nr 6 z dnia 31.03.1983 poz. 221

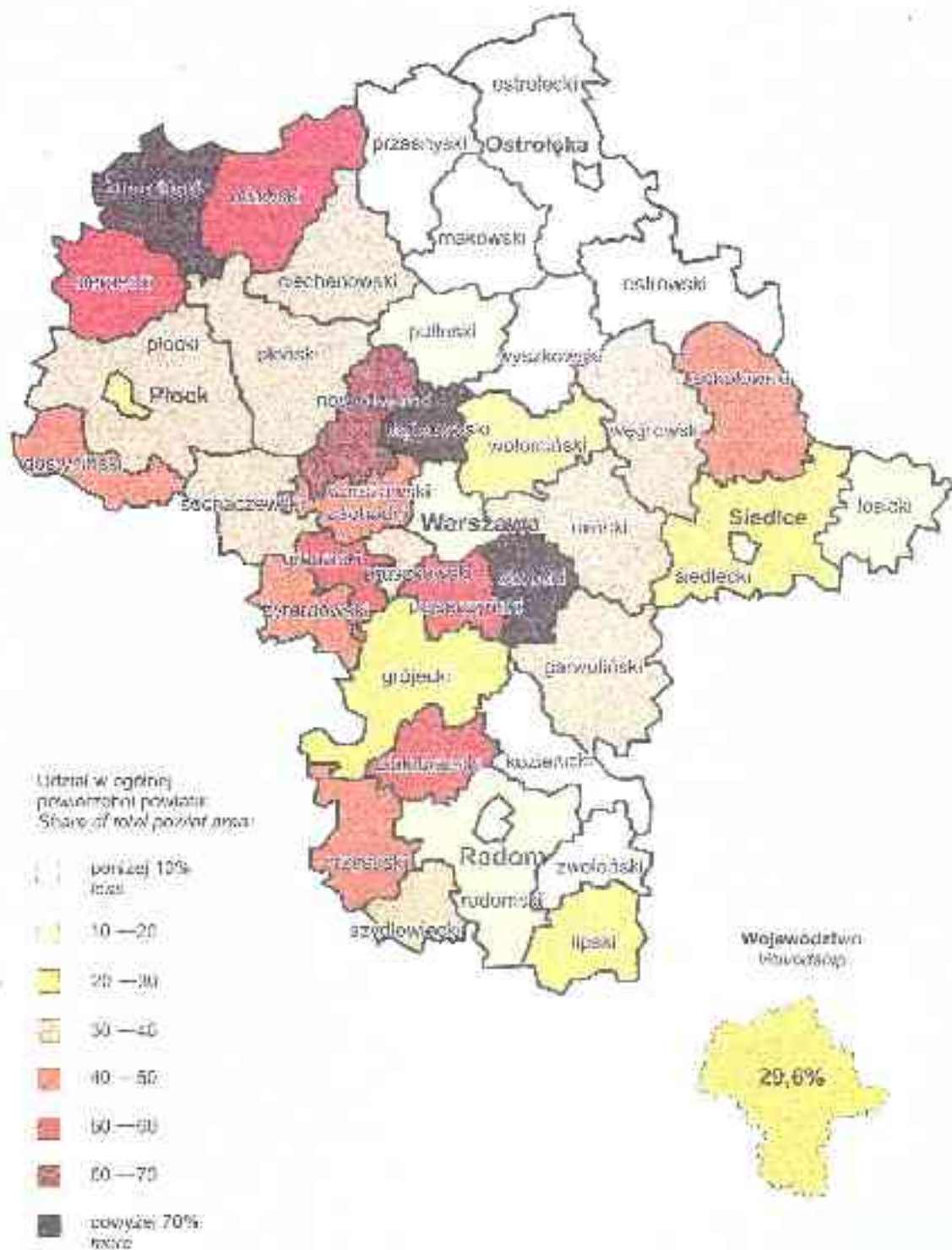
931	Dziedziniec szkolny ZSZ przy Al. Marsz. J. Piłsudskiego 96	Drzewa pojedyncze: 1) Dąb szypułkowy 2) Topola biała	I. Dąb szypułkowy o obwodzie 396 cm, II. Topola biała o obwodzie 464 cm	Dz. Urz. RN m. st. W-wy Nr 6 z dnia 31.03. 1983r poz. 221
319	Kolonia Makówka - Pustelnik 2 ul. Grunwaldzka 48	Pojedyncze drzewo: Dąb szypułkowy	Dąb szypułkowy o obwodzie 494 cm	Dz. Urz. RN m. st. W-wy Nr 11 z dn. 27.05.1976r poz. 51
1235	Marki - Pustelnik ul. Spokojna 1	Grupa drzew: 5 dębów szypułkowych rosnących wzdłuż ogrodzenia od ul. Spokojnej	5 dębów szypułkowych o obwodach: 373 cm, 293 cm, 239 cm, 233 cm, 171 cm,	Dz. Urz. Woj. warszawskiego Nr 14 z dnia 31.08.1993r poz. 137
203	Marki-Struga ul Pogodna przy działce ew. nr 36/4	Pojedyncze drzewo: Dąb szypułkowy	Dąb szypułkowy o obwodzie 433 cm	Dz. Urz. WRN w Warszawie z dnia 29.12.1972r poz. 462
202	Marki- Struga Ul Pogodna 8	Pojedyncze drzewo: Dąb szypułkowy	Dąb szypułkowy o obwodzie 460 cm	Dz. Urz. WRN Nr 21 z dn. 29.12. 1972r poz. 461
130	Marki- Struga Ul. Spacerowa16,	Pojedyncze drzewa: 1) Dąb szypułkowy 2) Dąb szypułkowy	Dąb szypułkowy o obwodzie I. 366 cm. II. 299 cm	Dz. Urz. WRN w Warszawie Nr 2 z dn 9.04.1995r poz.131
984	Marki-Struga, Al. Marsz. J. Piłsudskiego 248/252	Pojedyncze drzewo: 1) Dąb szypułkowy	Dąb szypułkowy o obwodzie 334 cm	Dz. Urz. RN m. st. W-wy Nr 9 z dnia 23.05.1984r poz. 37

983	Marki-Struga, Teran Przedszkola nr 3 przy Al. Marsz. J. Piłsudskiego 246	Pojedyncze drzewa: 1) Dąb szypułkowy 2) Lipa drobnolistna	Dąb szypułkowy o obwodzie 335 cm Lipa drobnolistna o obwodzie -280 cm	Dz. Urz. RN m. st. W-wy Nr 9 z dnia 23.05. 1984r poz. 37
Bd	Marki-Struga, ul. Dębowa 3	Pojedyncze drzewo: Dąb szypułkowy	Dąb szypułkowy	
Bd	Marki-Struga, Działka nr ew. 28 obok posesji przy ul. Dębowej 3	Pojedyncze drzewo: Dąb szypułkowy	Dąb szypułkowy	
1236	Marki- Pustelnik, Ul. Kasztanowa	Aleja zabytkowa: 1) 11 kasztanowców zwyczajnych 2) 37 klonów pospolitych dąb szypułkowy		Dz. Urz. Woj. warszaw- skiego Nr14z dnia 31.08.1993r poz. 137
229	Marki- Pustelnik Ul. Krasińskiego 5	Pojedyncze drzewo Dąb szypułkowy Zwany "Dębem Gajosa"	Dąb szypułkowy o obwodzie 510 cm	Dz. Urz. WRN w Warszawie Nr 16 z dnia 28.08. 1973r poz. 333
Bd	Marki- Pustelnik ul. Kwiatowa 9	Pojedyncze drzewo: Dąb szypułkowy	Dąb szypułkowy o obwodzie 315 cm	Rozp. Woj. warszaw- skiego z dnia 19.10.1997r Dz. Urz. Woj. warszaw- skiego Nr 52 poz. 173

Rezerваты przyrody

W granicach administracyjnych miasta, w kompleksie leśnym zarządzanym przez Nadleśnictwo Drewnica znajduje się rezerwat przyrody "Horowe Bagno". Rezerwat zaliczany jest do rezerwatów typu faunistycznego o dużej wartości szaty roślinnej jak i dużych walorach krajobrazowych i estetycznych. Teren rezerwatu wynosi około 44 ha z czego wody zajmują powierzchnię około 17,5 ha. Jest to jeden duży stawo powierzchni około 7 ha i szereg małych zbiorników, które powstały w wyniku eksploatacji torfu.

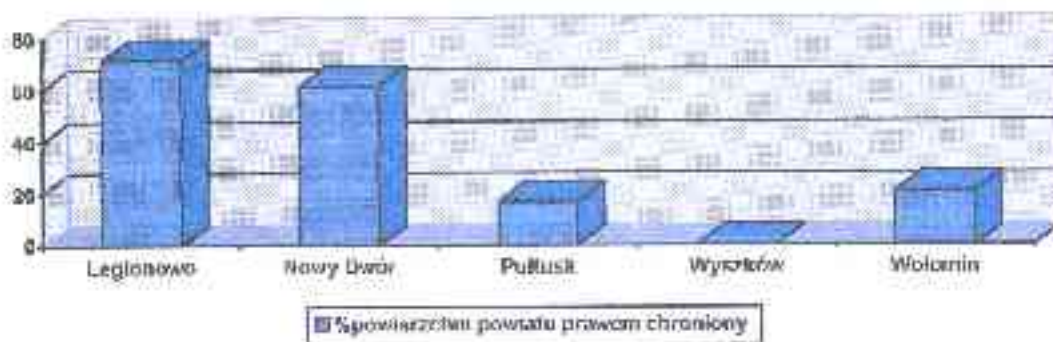
POWIERZCHNIA OBSZARÓW PRAWNIE CHRONIONYCH W 2000 R.
 Stan w dniu 31 XII
 LEGALLY PROTECTED AREAS IN 2000
 As of 31 XII

Dużą osobliwością rezerwatu jest występowanie znacznej ilości okazów brzozy czarnej. Poza tym gatunkiem występują także stanowiska rosiczki okrągłolistnej, listery jajowatej, podkolana białego, bagna i innych rzadkich gatunków roślin.

Na terenie rezerwatu w okresie godów gromadzą się tysiące płazów dla których wody jeziorok są miejscem składania jaj i wychowu młodych.

Powierzchnia sąsiednich powiatów o szczególnych walorach przyrodniczych prawem chroniona

Stan czystości rzek i jezior na podstawie badań WIOŚ w Warszawie wygląda następująco:

Rzeka	Rok badań	Badana dł. rzeki [km]	Klasfikacja rzeki [km]								
			fizyko-chemiczna			bakteriologiczna			ogólna		
			II	III	NON	II	III	NON	II	III	NON
Czarna	1998	25,2	0	24,5	0,7	0	24,5	0,7	0	24,5	0,7
Długa	1998	31,2	0	9,9	21,3	0	0	31,2	0	0	31,2

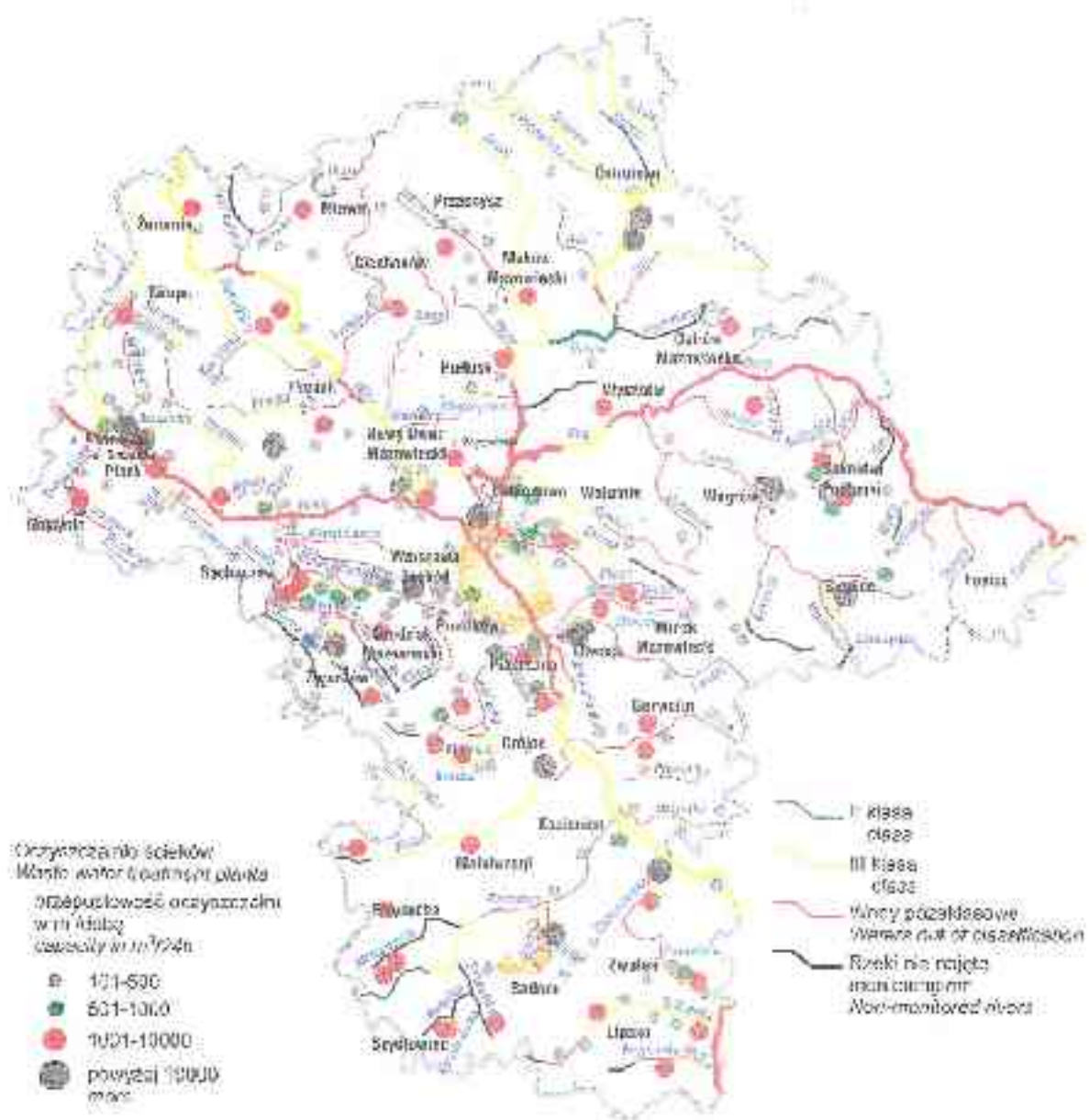
W badanych rzekach o niekorzystnej ocenie decydowały pojedyncze wskaźniki, takie jak:

- _ Miano coli typu kałowego
- _ Azot azotynowy
- _ Fosfor ogólny
- _ Fosforany
- _ BZTS [biologiczne zapotrzebowanie tlenu]

Podstawowymi źródłami zanieczyszczenia wód powierzchniowych są zakłady przemysłowe, większe skupiska ludności, odprowadzające ścieki systemami kanalizacyjnymi.

Duże znaczenie mają również spływy powierzchniowe pochodzenia rolniczego zawierające związki biogenne, środki ochrony roślin oraz wypłukiwane frakcje gleb. Problemem jest także odprowadzanie do rzek nie oczyszczonych wód opadowych z terenów zakładów, ciągów komunikacyjnych i miast.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA W WOJEWÓDZTWIE MAZOWIECKIM W 1999 R.
 WATER AND WASTE WATER MANAGEMENT IN MAZOWIECKIE VOIVODSHIP IN 1999

Zródło: "Stan środowiska w województwie mazowieckim", Mazowiecki Wojewódzki Inspektorat Techniczny Środowiska w Warszawie, Warszawa 2000.

Source: "The State of environment in Mazowieckie Voivodeship", Mazowiecki Wojewódzki Inspektorat Techniczny Środowiska w Warszawie, Warszawa 2000.

Proporcja ilości ścieków nieoczyszczonych, odprowadzanych do środowiska, do ilości ścieków oczyszczonych, na terenie Powiatu Wołomińskiego przedstawia się bardzo niekorzystnie i wynosi 66,6%, co jest wskaźnikiem najwyższym w województwie mazowieckim.

6.2 GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Zaopatrzenie w wodę mieszkańców Marek i cała gospodarka wodna miasta opiera się na wodach podziemnych zawartych w utworach czwartorzędowych. Są one ujmowane studniami o różnej głębokości. Dominujące w zabudowie miasta budownictwo jednorodzinne zaopatrywane jest z płytkich studzien kopanych i bitych o głębokościach od kilku do kilkunastu metrów. Zasoby wodne górnej części osadów czwartorzędowych są bardzo duże i pokrywają istniejące zapotrzebowanie.

Przeprowadzane w latach 90-tych badania tych wód wykazały, że ich jakość jest zła, charakteryzują się wysoką zawartością żelaza, manganu, azotanów, złym stanem bakteriologicznym i z tego względu nie spełniają wymagań stawianym wodom przeznaczonym do celów spożywczych. Zła jakość wód wynika zarówno z czynników naturalnych jak i presji antropogenicznej.

Sytuacja ta spowodowała konieczność podjęcia działań zmierzających do zaopatrzenia mieszkańców w wodę o odpowiedniej jakości.

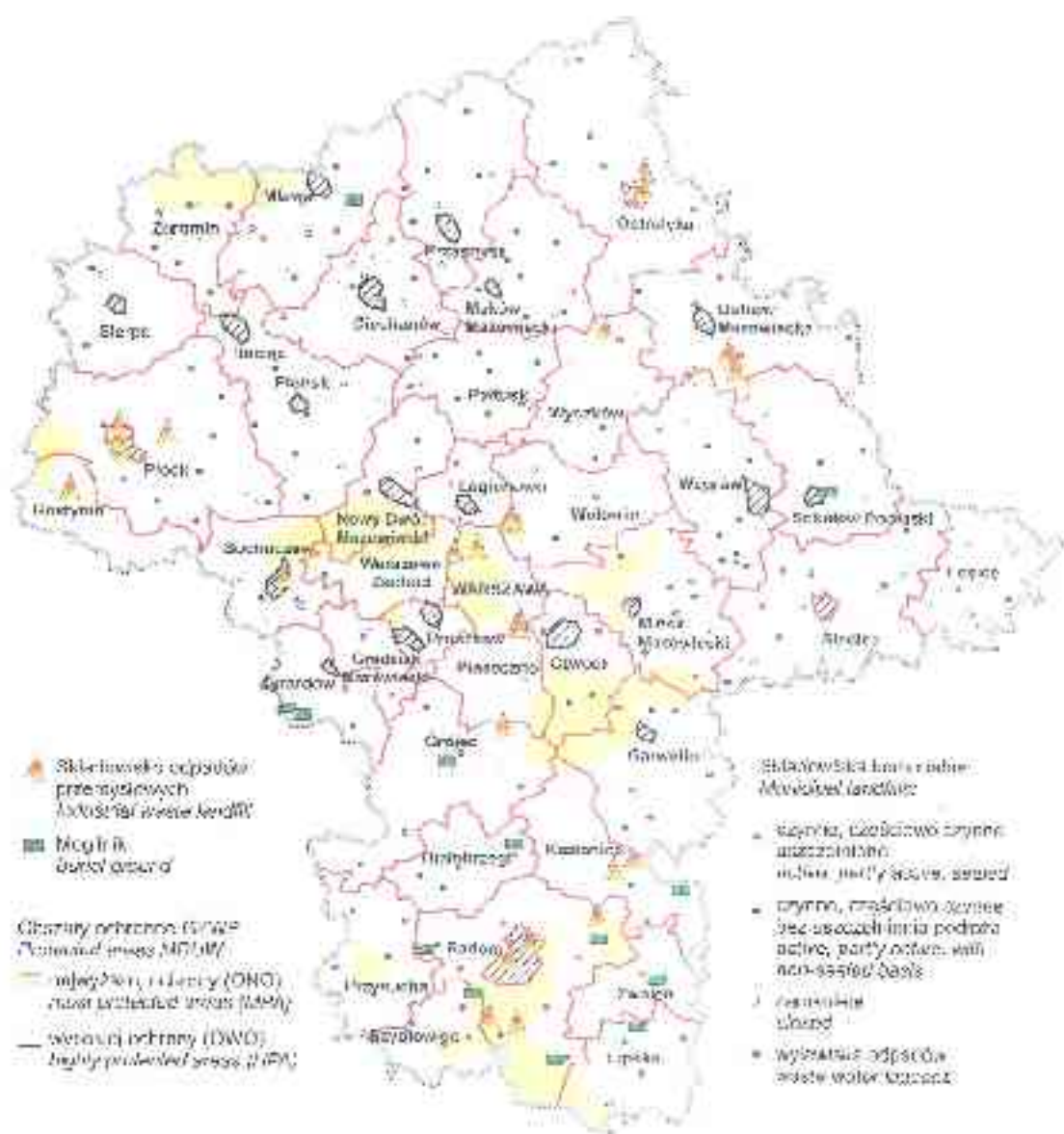
W latach ubiegłych opracowano Program Ogólny Sieci Wodociągowej dla Miasta Marki, który zawiera rozwiązania zaopatrzenia miasta w wodę dla etapu, perspektywy i kierunku jako okresu docelowego.

Pod budowę ujęcia i stacji uzdatniania wody wytypowano obszar o powierzchni 1,8 ha położony w południowo-zachodnim krańcu miasta przy ul. Żeromskiego na którym wykonano 4 studnie o głębokościach 90,5-75,5-44,0,39,5m. Zasoby eksploatacyjne ujęcia zatwierdzono w wysokości 210 m³/ h.

SIEĆ WODOCIĄGOWA I KANALIZACYJNA (31.12.2001 r.)

WYSZCZEGÓLNIENIE		MARKI	POWIAT
Sieć w km	wodociągowa rozdzielcza	35,0	335,1
	kanalizacyjna	9	167,8
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	wodociągowe	643	10504
	kanalizacyjne	162	7388

**MAPA WYKAZU MIAST I PRZEMISLOWYCH NA TLE OBSZARÓW
 OCHRONNYCH GŁÓWNYCH ZBIORNIKÓW WOD PODZIEMNYCH (GZWP) W 1980 R.
 Stan w dniu 31 XII**
**MUNICIPAL AND INDUSTRIAL LANDFILLS LOCATED ON PROTECTED AREAS SURROUNDING
 MAIN RESERVOIRS OF UNDERGROUND WATERS (MRUW) IN 1980**
 As of 31 XII

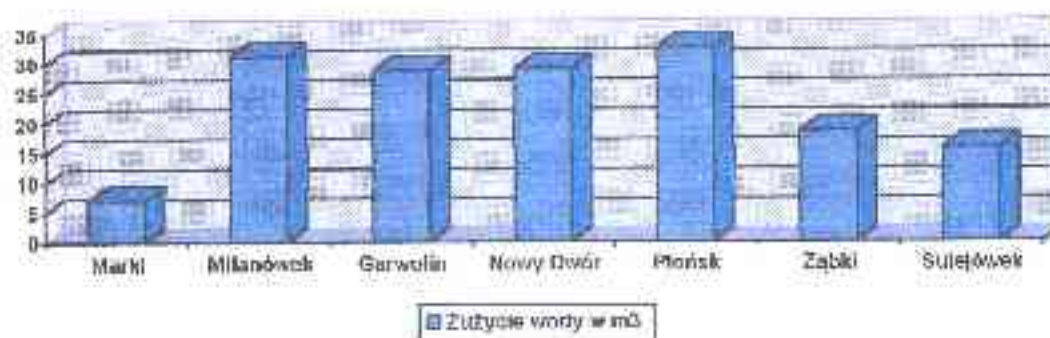

Źródło 1: "Stan środowiska w województwie mazowieckim", Mazowiecki Wydziałki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, Warszawa 2000.
 Source 1: "The State of environment in Mazowieckie Voivodeship", Mazowiecki Voivodeship Inspektorat of Environmental Protection in Warsaw, Warsaw 2000.

Zdroje uliczne		13	b.d.
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	w dm ³	7,14	18,38
	na 1 mieszkańca w dm ³	127,8	3383,5

dane na dzień 31.12.2001 r.

Zużycie wody z wodociągów na 1 mieszkańca w podobnych miastach województwa.

Niski poziom zużycia wody *na* mieszkańca spowodowany jest znaczną ilością ujęć indywidualnych w Markach.

Należy zaznaczyć, że *na* terenie miasta brak jest zakładów przemysłowych, usługowych mogących rzutować na gospodarkę ściekową.

Projektowane oczyszczalnie ścieków w swojej technologii powinny być zgodne z wymogami przepisów Unii Europejskiej - obowiązującą dyrektywą 91/271/EEC Rady Wspólnot Europejskich.

6.3 GOSPODARKA ODPADAMI STAŁYMI

W chwili obecnej na terenie miasta nie funkcjonuje składowisko odpadów komunalnych. Istniejące od roku 1970 składowisko przy ul. Okólnej zostało zamknięte w roku 1990 i poddane jest rekultywacji.

Na terenie miasta funkcjonuje składowisko odpadów przemysłowych należące do Fabryki Okładzin Ciernych "F OMAR ROULUNDS", zlokalizowane *na* obszarze ok. 7,5 ha

Ze względu *na* brak komunalnego przedsiębiorstwa oczyszczania odpady komunalne z terenu miasta Marki usuwane są przez podmioty posiadające stosowne zezwolenia Burmistrza Miasta Marki na działalność w tym zakresie.

W roku 2001 z terenu miasta usunięto około 3286 ton odpadów komunalnych.

W roku 2000 rozpoczęto selektywną zbiórkę odpadów, którą objęto najpierw odpady tworzyw sztucznych, następnie a w roku 2001 stłuczkę szklaną.

Wprowadzane obecnie w życie znowelizowane przepisy ustawy o czystości i porządku w gminach ujawniają szereg mankamentów gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta. W szczególności dotyczy to:

- wprowadzenia lub aktualizacji niezbędnych uregulowań formalnoprawnych,
- obowiązku organizacji selektywnej zbiórki, segregacji oraz magazynowania odpadów komunalnych, w tym niebezpiecznych,
- zapewnienia budowy instalacji do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych.

Na terenie Powiatu Wołomińskiego występują składowiska odpadów komunalnych w:

Lp.	Lokalizacja składowiska
1.	Wólka Kozłowska - Gmina Tłuszcz
2.	Lipiny Stare - Gmina Wołomin
3.	Łojew - Gmina Łochów
4.	Tumanec - Gmina Wyszaków

Składowiska są, a także pozostaną w przyszłości, nieodłącznym elementem systemów gospodarki odpadami. Stają się coraz częściej obiektami zlokalizowanymi na końcu całej drogi postępowania z odpadami, a nie jak dotychczas w Polsce, jedynymi obiektami unieszkodliwiania - wyprowadzania odpadów do środowiska.

Strategiczna Dyrektywa UE z marca 1991 r. nr 91/156/CE wprowadza obowiązek składowania od 2002 roku tylko odpadów przetworzonych tj. pozostałości z innych, intensywnych metod unieszkodliwiania i przerobu.

Dyrektywa Rady Unii Europejskiej nr 1999/31/EC wymusza podejmowanie rozwiązań bardziej zaawansowanych technologicznie składowisk odpadów:

- 1 klasa - składowisko odpadów obojętnych (inertnych) - mineralnych,
- 2 klasa - składowisko odpadów niegroźnych (uciążliwych) - komunalnych,
- 3 klasa - specjalnych - niebezpiecznych.

Zgodnie z ustawą o odpadach z 27 czerwca 1997 r. unieszkodliwianie odpadów polega na poddaniu ich procesom przekształcenia biologicznego, fizycznego lub chemicznego w celu doprowadzenia ich do stanu, który nie stwarza zagrożeń dla zdrowia ludzi oraz środowiska.

6.4 OCHRONA POWIETRZA

Powietrze atmosferyczne oprócz wód powierzchniowych jest najbardziej wrażliwym na zanieczyszczenia komponentem środowiska, a jednocześnie bezpośrednio decydującym o warunkach życia człowieka, zwierząt i roślin.

Generalnie stopień zanieczyszczenia powietrza w mieście Marki zależy od tła zanieczyszczeń źródeł dalekiego zasięgu. Zanieczyszczenia z tych obiektów powodują zwiększenie obecności w powietrzu SO₂, NO i pyłu opadającego. Przy silnej koncentracji zabudowy pewien wpływ na pogorszenie się stanu sanitarnego atmosfery ma brak zorganizowanego systemu zaopatrzenia mieszkańców w energię ciepłą. Wzrost zanieczyszczenia notuje się w okresie grzewczym.

Na terenie miasta były prowadzone pomiary opadu pyłu, kadmu i ołowiu. W roku 1997 nie przekroczyły 20% dopuszczalnej normy.

Stan higieny atmosfery w mieście jest dość dobry. Utrzymanie właściwych warunków czystości atmosfery przy wzroście zagrożeń ze strony dużych źródeł zanieczyszczeń o oddziaływaniu regionalnym i przy warunkach naturalnych sprzyjających koncentracji zanieczyszczeń wymaga szeregu działań dotyczących uporządkowania przede wszystkim gospodarki ciepłej, utrzymania istniejących warunków przewietrzania, ograniczenia negatywnego oddziaływania obiektów uciążliwych i ograniczenia emisji zanieczyszczeń z Warszawy.

Porównano emisję zanieczyszczeń gazowych okolicznych powiatów. Emisja Powiatu Wołomińskiego jest wysoka. Najwyższa emisja jest w Powiecie Wyszkowskim i osiągnęła w roku 2000 poziom 73,1 tys. ton.

Akty prawne Unii Europejskiej obejmują normy jakości powietrza zawarte w:

- Dyrektywie 80/779/EWG z dnia 15 lipca 1980 r. w sprawie dopuszczalnych i zalecanych wartości stężeń dwutlenku siarki i cząstek zawieszonych w powietrzu.
- Dyrektywie 82/884/EWG z dnia 3 grudnia 1982 r. w sprawie dopuszczalnej wartości stężenia ołowiu w powietrzu.
- Dyrektywie 85/203/EWG z dnia 7 czerwca 1985 r. w sprawie norm jakości powietrza w odniesieniu do dwutlenku azotu.

Dopuszczalną emisję zanieczyszczeń do powietrza przez zakłady przemysłowe zawartą w:

- Dyrektywie 84/360/EWG w sprawie zanieczyszczenia powietrza przez zakłady przemysłowe.

6.5 OCHRONA PRZED HAŁASEM

Na terenie miasta występuje dość duże zagrożenie hałasem komunikacyjnym. Warunkiem zachowania właściwego standardu akustycznego w budynkach istniejących bądź nowych sytuowanych bliżej tras jest wprowadzenie zabezpieczeń akustycznych.

Gwałtowny, skokowy, przyrost liczby środków transportu przy minimalnym wzroście długości i jakości dróg spowodował duży wzrost uciążliwości hałasu.

Hałas przemysłowy związany jest głównie z niekorzystną lokalizacją i emisją dźwięku ze stolarni, warsztatów samochodowych, hurtowni, lokali rozrywkowych.

Przeprowadzono badania natężenia hałasu na trasach przelotowych przechodzących przez Miasto Marki.

Opis trasy	Zmierzone natężenie hałasu w dB	Dopuszczalne natężenie hałasu w dB
Warszawa - Al. M. J. Piłsudskiego	72	65
Husarska - Legionowska	72 - 76	65
Legionowska - wylot na Białystok	68 - 71	65
Wlot do miasta - ul. Główna	66	65
Al. M. J. Piłsudskiego - Wylot na Nowy Dwór Mazowiecki	71	65
Ul. Legionowska	67	65
Ul. Główna - Al. M. J. Piłsudskiego	64-66	65

7. GOSPODARKA I RYNEK PRACY

7.1 PODMIOTY GOSPODARCZE

Obecnie Marki to 19 tysięczne miasto w którym działa około 2.000 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych jako osoby fizyczne i spółki, funkcjonuje różnorodne rzemiosło i sieć usługowo handlowa.

Rozwój gospodarczy miasta i jego atrakcyjne położenie przyciąga kapitał zagraniczny, czego przykładem jest m.in. palarnia kawy "Tchibo", obsługująca cały rynek krajowy oraz sieć hipermarketów.

Działalność gospodarcza na terenie miasta (na dzień 10.04.2002 r.)

Lp.	Dział gospodarki i usług	Liczba przedsiębiorców zarejestrowanych
1	Mechanika maszyn i naprawa pojazdów	114
2	Usługi ślusarskie	32
3	Usługi budowlane, remontowe i malarskie	182
4	Usługi transportowe i roboty ziemne	271
5	Handel, handel detaliczny	774
6	Usługi stolarskie i leśne	46
7	Usługi turystyczne i hotelarskie	7
8	Gastronomia	31
9	Usługi wodociągowo – kanalizacyjne, melioracyjne, studniarstwo, gazowe	29
10	Oświata, ochrona zdrowia	64
11	Instalatorstwo i usługi elektryczne	22
12	Usługi weterynaryjne i obsługa zwierząt	4
13	Pozostałe	421
	Ogółem wg rejestru gminy	1997 + 37 [KRS] = 2.034

Powyższe zestawienie pokazuje praktycznie docelowy model struktury przedsiębiorstw charakteryzujący się wysokim udziałem firm usługowych, bo aż 79,3% w stosunku do firm pozostałych.

Wykaz zmian ilościowych podmiotów gospodarczych w mieście w latach 1995 - 2002

1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
1.741	1.818	1.844	1.857	1.858	1.860	2.036	2.034

W latach 1996 - 2000 wystąpiła stagnacja w tworzeniu nowych podmiotów gospodarczych na terenie miasta. Sytuacja ta uległa zmianie w 2001 roku gdy przybyło aż 176 nowych podmiotów gospodarczych. Dane za cztery miesiące roku 2002 pokazują, że trend ten nie jest w dalszym ciągu kontynuowany.

Podmioty gospodarcze i ich struktura prawna na tle powiatu w 2000 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	MARKI	POWIAT
Ewidencja działalności gospodarczej	1.860	14.500
Spółki prawa handlowego	37	475

7.2 CHARAKTERYSTYCZNE CECHY FUNKCJI GOSPODARCZYCH

Główne czynniki wpływające na funkcje gospodarcze miasta:

- dominacja usług, handlu i gastronomii,
- możliwość rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, produkcji nieuciążliwej dla środowiska oraz usług i handlu.
- niewiele zakładów pracy o strategicznym znaczeniu, mających dobrą kondycję finansową deklaruje chęć rozwoju działalności i tworzenia nowych miejsc pracy,
- zdecydowana większość podmiotów gospodarczych to zakłady osób fizycznych,
- zagrożeniem jest likwidacja zakładów pracy, restrukturyzacja oraz zwolnienia grupowe,
- korzystne położenie komunikacyjne i geograficzne,
- występują niewykorzystane obiekty do prowadzenia działalności gospodarczej.
- konieczna jest rozbudowa infrastruktury (kanalizacja, gaz)
- dostosowanie kierunków kształcenia młodzieży do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Dynamika przyrostu podmiotów gosp. narodowej w latach 1995 - 2000 w wybranych miastach województwa.

Z powyższego zestawienia wynika, że Marki posiadały we ostatnich latach jeden z najwyższych przyrostów ilościowych rejestrowanych firm na swoim terenie. Wyniki powyższe o tyle mogą nie być do końca adekwatne, gdyż na terenach podwarszawskich występuje tendencja do rejestrowania firm w Warszawie a prowadzenie działalności gospodarczej w miejscowościach leżących pod Warszawą.

Samorząd Marek powinien usilnie zabiegać o wymuszenie na takich firmach rejestrację w miejscu wykonywania działalności ze względu na obecne a szczególnie przyszłe korzyści podatkowe.

STÓPA REZROBOCIA REJESTROWANEGO W 2000 R.
 Stan w dniu 31 XII
 REGISTERED UNEMPLOYMENT RATE IN 2000
 As of 31 XII

7.3 BEZROBOCIE I RYNEK PRACY

Większość mieszkańców utrzymuje się z pracy w Warszawie. Natomiast część pracuje na terenie miasta w budownictwie, handlu, usługach oraz administracji samorządowej.

Liczba bezrobotnych w Markach w latach 2000 - 2001

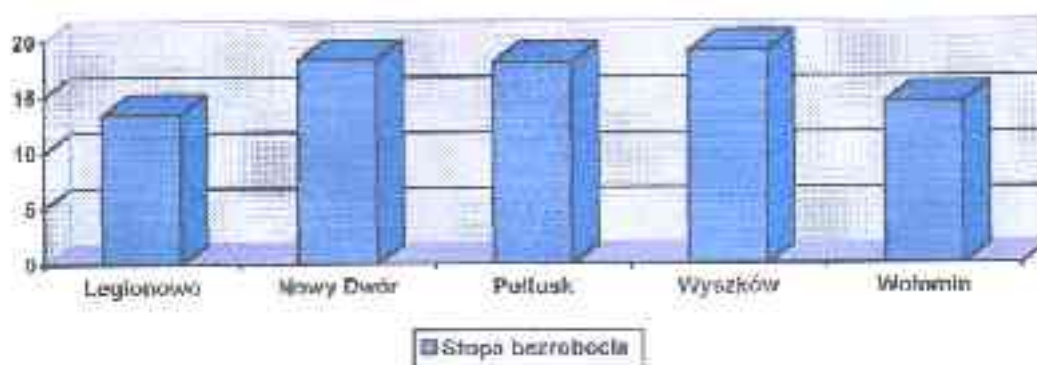
	Ludność w wieku produkcyjnym	Ilość bezrobotnych	
		2000	2001
Marki	10.934	767	925
Powiat	112.024	9.844	11.021

Największe bezrobocie występuje w przedziale wiekowym 18 - 24 lata i dotyczy absolwentów szkół średnich i ludzi młodych, którzy nie podjęli jeszcze żadnej pracy. Występuje następująca prawidłowość: im niższe wykształcenie - tym większy odsetek osób bezrobotnych.

Miasto Marki

Stan na dzień 31.12	Liczba bezrobotnych	Stopa bezrobocia
	Ogółem	Ogółem
Średnio w 1999 r.	574	5,2
Średnio w 2000 r.	767	7,0
Średnio w 2001 r.	1.097	9,5

Stopa bezrobocia rejestrow. w powiatach ościennych (stan na 31.12.2000 r.)

Na tle powiatów ościennych stopa bezrobocia w Powiecie Wołomińskim jest jedną z najniższych.

Stopa bezrobocia w Województwie Mazowieckim - 2002 r - 12,3%
 Stopa bezrobocia w Powiecie Wołomińskim - 2002 r - 16,7%
 Stopa bezrobocia w Markach - 2002 r - 9,5%

Pośrednictwem pracy zajmuje się Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie.

Występujące bezrobocie w Mieście Marki utrzymuje się na niższym poziomie niż w powiecie i kraju. Bliskość Warszawy oznacza jednak, że powinna ono być mniejsze ze względu na niskie bezrobocie w Warszawie i mnogość ofert pracy tam występującej.

8. ROLNICTWO

8.1 WARUNKI AGROPRZYRODNICZE

Cechy agroklimatu korzystne i średniokorzystne dla rozwoju rolnictwa:

- ∴ Długa i ciepła jesień oraz chłodniejsze lato sprzyjają plonowaniu roślin trawiastych" motylkowych, krzyżowych, krzewów jagodowych,
- ∴ Wydłużona jesień i łagodna zima oraz opóźniona i chłodna wiosna wymuszają uprawę roślin ozimych.

Cechy agroklimatu mało korzystne dla rozwoju rolnictwa:

- ∴ Opóźnione i chłodne wiosny, późne przymrozki wiosenne, a wczesne jesienne,
- ∴ Częste występowanie wiatrów przesuszających glebę,
- ∴ Zwiększone opady w okresie jesieni.

Warunki klimatyczne

Miasto Marki, według regionalizacji klimatycznej R. Gumińskiego, leży w VIII dzielnicy klimatycznej zachodniej. Dzielnica ta charakteryzuje się najniższym opadem rocznym - poniżej 500mm. Liczba dni z przymrozkami dochodzi do 100-110 dni, a okres zalegania pokrywy śnieżnej trwa 50 - 80 dni. Okres wegetacji roślin jest stosunkowo długi i wynosi 210 - 220 dni. W granicach tej dzielnicy wyróżnia się część cieplejszą zachodnią - wielkopolską i wschodnią część chłodniejszą mazowiecką, w której leży miasto Marki.

W dolinach rzek Wisły, Czarnej i Długiej występują niekorzystne warunki bioklimatyczne. Są to obszary wilgotnych obniżen o różnym stopniu predyspozycji do zalegania chłodnego, wilgotnego powietrza a w przypadku zabudowy również powietrza zanieczyszczonego.

Warunki glebowe

W oparciu o gleboznawczą klasyfikację gruntów, gleby na terenie miasta zaliczane do gleb średnich (klasa IVa i IVb) zajmują ok.20%, natomiast gleby słabe (klasa V i VI) zajmują aż 71,1 % ogólnej powierzchni gruntów ornych.

Według rolniczej klasyfikacji, gleby występujące na terenie Marek zaliczone zostały do 7 kompleksów przydatności rolniczej. Występują tu gleby bardzo żyzne, które według bonitacji można zaliczyć do pierwszego kompleksu pszennego bardzo dobrego. Gleby kompleksu pszennego dobrego zajmują ok.1 % powierzchni gruntów ornych i znajdują się jedynie w północno-zachodniej i północno-wschodniej części. Gleby kompleksu żytniego bardzo dobrego stanowią ok. 0,8% powierzchni i występują także w północno-zachodniej części. W zachodniej i północno-wschodniej części miasta występują gleby kompleksu żytnio-ziemniaczanego dobrego zajmujące ok.17% powierzchni gruntów ornych. Największą powierzchnię gruntów ornych, ok.35% zajmują gleby kompleksu żytnio-ziemniaczanego słabego. Występują one na całej powierzchni miasta. Towarzyszą im zazwyczaj gleby kompleksu żytnio-

łubinowego zajmującego powierzchnię ok.22% gruntów ornych. Gleby zaliczone do kompleksu zbożowo-pastewnego mocnego i słabego zajmują powierzchnię łączną ok.23% z przewagą słabego ok.20%.

Wśród użytków zielonych dominują użytki słabe i bardzo słabe zaliczone do kompleksu 3z, które zajmują ok.75% powierzchni. Użytki zielone średnie zaliczone do kompleksu 2z zajmują ponad 20% powierzchni.

Struktura użytków rolnych na dzień 31.12.2000 r. wg przeznaczenia w Markach: ogółem - 785 ha, w tym:

∴ Grunty orne	521 - ha
∴ Sady	6 - ha
∴ Łąki	127 - ha
∴ Pastwiska	131 - ha

Charakterystyka pod względem wielkości gospodarstw rolnych w Markach

	Gospodarstwa rolne						Suma	Średnia gospodarstw	Nieruchomości	
	1-3	3-5	5-10	10-20	20-30	pow.30			ogółem	w tym: rekreacyjne
Marki	128	18	6	2	-	-	154	2,3 ha	6.566	-
Powiat	5088	2760	3184	996	48	16	12392	4,4 ha	b.d.	b.d.

8.2 WARUNKI SPOŁECZNE, TECHNICZNE, EKONOMICZNE

Utrudnienia wynikające ze specyficznych warunków naturalnych i stosowane z przyczyn ekonomicznych uproszczenia w technologii uprawy roli i roślin oraz gospodarce płodozmianowej, powodują niekontrolowane ubytki próchnicy, wzrost zachwaszczenia chwastami uciążliwymi, znaczne występowanie chorób i szkodników zwłaszcza zbożowych, strączkowych i okopowych.

Rolnictwo regionu cechuje:

- ∴ Zbyt niska efektywność produkcji.
- ∴ Niski dysparytet dochodów rolniczych.
- ∴ Obawa przed napływem dotowanych produktów rolnych z zagranicy.
- ∴ Brak integracji w środowisku wiejskim.
- ∴ Mała świadomość i zainteresowanie przystąpieniem do członkostwa w Unii Europejskiej

Wyróżnikiem województwa jest duża liczba ciągników rolniczych oraz kombajnów ziemniaczanych. Znacznie mniejsza niż średnia krajowa jest liczba gospodarstw podłączonych do gazu ziemnego oraz do telefonów.

Województwo Mazowieckie jest największym w Polsce producentem zbóż paszowych, głównie żyta i owsa oraz ziemniaków i warzyw gruntowych. Specjalnością miejscowego rolnictwa jest także produkcja owoców.

Na terenie Miasta Marki rolnictwo absorbuje nieznaczny procent aktywności lokalnej społeczności.

Zakłada się sukcesywne wycofywanie funkcji rolniczych z wyjątkiem działów specjalnych rolnictwa w strefie hałasowej lotniska sportowo - dyspozycyjnego Marki - Lewandów.

Czasowe wykorzystanie gruntów przeznaczonych na cele nierolnicze powinno być zgodne z "Programem czasowego wykorzystania gruntów", który jest załącznikiem do planu zagospodarowania przestrzennego Marek.

Zachodzi konieczność zachowania mieszkaniowej i gospodarczej zabudowy rolniczej niezbędnej do funkcjonowania gospodarstw.

9. TURYSTYKA I REKREACJA

9.1. BAZA TURYSTYCZNA

Dziedzictwo kultury przemysłowej miasta, bogata historia, dobre położenie i skomunikowanie oraz znaczny odsetek lasów stanowią pomyślne warunki do rozwoju wszelkich form wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców Marki i Warszawy.

Jeżeli chodzi jednak o bazę turystyczną, to trzeba stwierdzić, że jest ona niedostateczna. W mieście brakuje przede wszystkim tanich miejsc noclegowych. Zwiększenie nakładów na rekreację i turystykę stwarza duże możliwości rozwoju dla całego miasta.

9.2 ATRAKCJE TURYSTYCZNE

Atrakcją turystyczną jest niewątpliwie rezerwat faunistyczny "Horowe Bagno" posiadający znaczne walory krajobrazowe i estetyczne, niestety obecnie jeszcze bez odpowiedniej infrastruktury umożliwiającej swobodne zwiedzanie tego obszaru. .

Atrakcyjnym dla celów rekreacji i turystyki jest Jezioro Kruczek i jego otoczenie. Nie przewiduje się tu jednak trwałych inwestycji kubaturowych.

Znaczne elementy wartości dziedzictwa kulturowego posiada zespół dziewiętnastowiecznej zabudowy przyfabrycznej obejmującej rezydencję wraz z parkiem, dawne obiekty produkcyjne oraz budynki mieszkalne położone przy ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego.

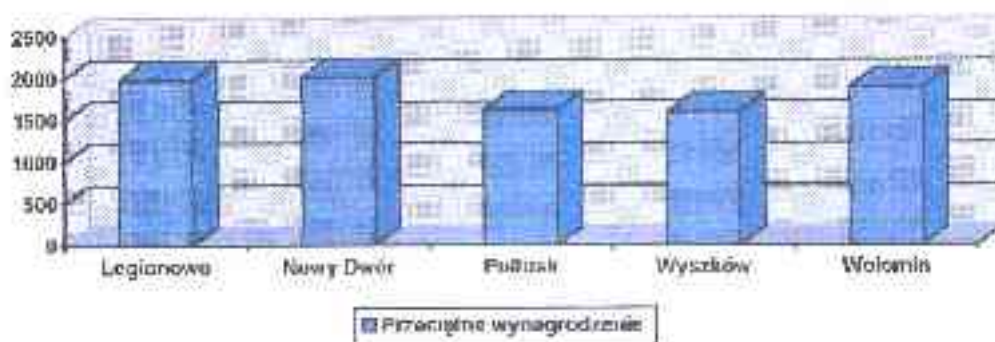
Atrakcyjnym wydaje się także zespół sakralny z kościołem Św. Izydora (ul. Piłsudskiego 93, plebania i dom katolicki) z kościołem Św. Andrzeja (ul. Piłsudskiego 248/252).

10. DOCHODY I WYDATKI BUDŻETU

10.1 DOCHODY OSÓB FIZYCZNYCH

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w wybranych powiatach:

Powiat	Legionowo	Nowy Dwór	Pułtusk	Wyszaków	Wołomin
Wynagrodzenie w zł.	1.981	2.020	1.626	1.588	1.890

Wielkość dochodów osób fizycznych jest jednym z grupy wskaźników charakteryzujących poziom zamożności społeczeństwa. W Powiecie Wołomińskim występuje jedno z najwyższych średnich wynagrodzeń brutto spośród powiatów otaczających Warszawę.

10.2 DOCHODY I WYDATKI BUDŻETU MIASTA MARKI

	Dochody w tys. zł	Wydatki w tys. zł	Dochody na 1 mieszkańca	Wydatki na 1 mieszkańca
1996	13.194	13.490	766	783
1997	17.561	17.244	1.005	987
1998	20.566	24.158	1.150	1.350
1999	22.159	20.090	1.198	1.086
2000	24.639	24.830	1.302	1.312
2001	26.713	31.922	1.374	1.642

DOCHODY WŁASNE GMINY W 2001 r. (w tys. zł)

WYSZCZEGÓLNIENIE	MARKI
Dochody razem	26.713
Podatek i opłaty	299
Podatek rolny	42
Podatek od nieruchomości	5.634
Podatek od środków transportu	327
Opłaty skarbowe	1.386
Subwencje	7.040
Dotacje	1.545
Dochody z majątku gminy	628
Inne	3.495
Udział w podatku dochodowym państwa	6.317

W polityce budżetowej miasta zauważyć można tendencję do zadłużania się miasta na cele inwestycji infrastrukturalnych. Po wykonaniu zadania inwestycyjnego następuje spłata kredytów. Znaczny przekroczenie wydatków nad dochodami miasta w 2001 roku spowoduje kilkuletnie ograniczenie wydatków inwestycyjnych w następnych latach.

Średnia wielkość dochodów i wydatków budżetu na jednego mieszkańca mieści się w grupie najlepszych gmin Województwa Mazowieckiego.

Dochody własne podobnych miast w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2000 r.

Z powyższego zestawienia wynika, że Miasto Marki posiada najwyższe dochody własne przeliczone na 1 mieszkańca, co dowodzi wysokiej aktywności lokalnej gospodarki. Szczególnie wysokie wpływy do budżetu gminy obserwuje się w dziale podatków od nieruchomości.

Wieloletni Plan Inwestycyjny dla Miasta Marki na lata 2002 - 2006

Treść	Wartość planowana 2002	Wartość planowana 2003	Wartość planowana 2004	Wartość planowana 2005	Wartość planowana 2006
Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz	5.535.000	3.270.000	2.820.000	3.200.000	2.000.000
w tym: budowa wodociągów	5.535.000	3.270.000	2.820.000	3.200.000	2.000.000
Drogi publiczne gminne	1.114.000	1.000.000	500.000	500.000	1.000.000
Gospodarka mieszkaniowa	1.000.000	300.000	-	-	500.000
Administracja samorządowa	48.000	40.000	40.000	40.000	40.000
Oświata i wychowanie	556.000	1.470.000	150.000	150.000	1.500.000
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	1.268.020	100.320	3.300.000	3.250.000	3.050.000
w tym: oświetlenie ulic i dróg	507.020	100.000	100.000	50.000	50.000
Razem	9.521.020	6.180.320	6.810.000	7.140.000	8.090.000

Miasto Marki posiada opracowany i uchwalony wieloletni plan inwestycyjny na lata 2002 - 2006. Główne planowane wydatki inwestycyjne w najbliższych latach przeznaczone będą na gazyfikację, zwodociągowanie, ochronę środowiska i oświatę oraz na remonty dróg. Niewielka część środków przeznaczona zostanie na remont mieszkań komunalnych.

11. GŁÓWNE PROBLEMY MIASTA I ANALIZA SWOT

11.1 SYNTEZA ANALIZY SWOT

Najważniejszym **atutem** Miasta Marki wydaje się być położenie geograficzne blisko Warszawy wzdłuż drogi o znaczeniu krajowym, będącej jednocześnie szlakiem handlowym na wschód. Miasto posiada znaczne wolne tereny inwestycyjne oraz niezłe rozwiniętą infrastrukturę w obszarze dostawy gazu i wody. Zwrócić trzeba uwagę na wysoką aktywność mieszkańców miasta, ich wykształcenie i kwalifikacje. Dodatkowo miasto posiada znaczące walory osadnicze poparte dużą powierzchnią lasów i chronionych krajobrazów.

Główną **słabością** Miasta Marki, najczęściej wymienianą, są problemy komunikacji z i do Warszawy w godzinach szczytu, uciążliwość drogi krajowej przechodzącej przez miasto oraz zły stan dróg w mieście.

Panuje nieład architektoniczny na terenie miasta, wiele do życzenia pozostawia stan infrastruktury technicznej, a w szczególności gospodarka ściekowa i śmieciowa. Brak jest wykształconego centrum miasta, na co nakłada się słaba promocja miasta oraz zaniedbania w infrastrukturze społecznej.

Najbardziej istotną **szansą rozwojową** Miasta Marki jest ścisła współpraca z Warszawą i wykorzystanie jej zasobów w zakresie rynku pracy, oświaty, ochrony zdrowia i kultury. Do tego dodać należy wysoką koniunkturę gospodarczą całego regionu oraz korzystne, dodatnie dla miasta, trendy migracyjne. Swoją szansę Marki znajdują także w procesie przystąpienia Polski do Unii Europejskiej i rozwoju współpracy międzynarodowej.

Głównym **zagrożeniem** dla społeczności Miasta Marki wydają się być zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego generowane przez Warszawę i okoliczne gminy. Warszawa przedstawia ponadto daleko lepszą ofertę kulturalną, rozrywkową oświatową i inwestycyjną. Społeczność miasta obawia się wchłonięcia przez Warszawę i w konsekwencji fizycznej likwidacji. Zewnętrznym zagrożeniem jest niskie bezpieczeństwo ludzi i mienia w sąsiednich regionach.

11.2 WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA

ATUTY MIASTA

- położenie Marek na granicy Warszawy, na szlaku handlowym na wschód, na drodze międzynarodowej,
- duże zasoby terenów pod budownictwo i inne inwestycje przestrzenne,
- dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna: wodociągi, gaz, sieci telefoniczne,
- duża powierzchnia lasów, bliskość innych obszarów leśnych, 1/3 obszaru Marek to lasy, parki i krajobrazy chronione,
- duże zasoby intelektualne mieszkańców, zasoby siły roboczej,
- dobrze funkcjonujący samorząd terytorialny,
- dobra sieć połączeń komunikacyjnych Marek z Warszawą,
- dobrze działająca służba zdrowia

SŁABOŚCI MIASTA

- infrastruktura techniczna - braki kanalizacji sanitarnej i burzowej, częściowy brak sieci wodociągowej, przestarzała sieć elektroenergetyczna
- brak bezpieczeństwa mieszkańców i ich mienia
- brak komunikacji kolejowej
- znaczne braki dróg utwardzonych, zły stan dróg, uciążliwości drogi krajowej
- niedostatki ochrony środowiska
- braki w komunikacji wewnątrz miasta oraz na linii Wołomin-Marki
- fatalne skutki złych planów zagospodarowania przestrzennego
- brak możliwości rozwoju przedsiębiorczości (małych firm rodzinnych)
- brak instytucji wspomagających mieszkańców w zakresie pomocy społecznej
- słaby rozwój kultury lokalnej
- wzrastające bezrobocie w mieście
- niska integracja społeczeństwa i słaby poziom wykształcenia mieszkańców
- niedostatki w infrastrukturze oświatowej (filii szkoły wyższej)

11.3 ZEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA ROZWOJU MIASTA

SZANSE ROZWOJU MIASTA

- integracja z Warszawą i wykorzystanie jej zasobów (praca, szkolnictwo, szpitale, korzystanie z dóbr kultury)
- atrakcyjność inwestycyjna Warszawy
- dobra komunikacja z Warszawą, budowa obwodnicy miasta
- poprawa koniunktury gospodarczej w regionie, tradycyjna przedsiębiorczość mieszkańców
- wejście do Unii Europejskiej wraz z wykorzystaniem funduszy pomocowych
- atrakcyjność osadnicza terenów podwarszawskich
- duża ilość organizacji pozarządowych w regionie
- tworzenie się społeczeństwa obywatelskiego
- atrakcyjność turystyczna, rekreacyjna regionu
- rozwój kontaktów międzynarodowych
- atrakcyjność przyrodnicza regionu

ZAGROŻENIA ROZWOJU MIASTA

- zanieczyszczenie środowiska naturalnego (duże zanieczyszczenie rzeki Długiej, emisja zanieczyszczeń z elektrociepłowni Żerań i Kawęczyn, zanieczyszczenia zalegające w wyrobiskach pocegielnianych i po wysypiskach śmieci oraz składowiska odpadów azbestu, brak kanalizacji w sąsiednich gminach)
- obowiązujące i przewidywane zmiany prawa i zasad działania samorządów, nie dopasowanie prawa do warunków lokalnych
- spychanie obowiązków na gminy bez przekazywania środków finansowych
- większa atrakcyjność inwestycyjna okolicznych gmin, powiatów
- nowa ustawa dotycząca ustroju Warszawy
- zagrożenie wchłonięciem przez Warszawę
- lepsze położenie geograficzne okolicznych gmin
- dominacja Wołomina
- obojętność oraz brak zainteresowania wyższych instancji (starostwa) rozwojem Marek
- brak obwodnicy Warszawy
- malejący przyrost naturalny w regionie

12. WIZJA ROZWOJU MIASTA W 2015 ROKU

Podstawowym wyznacznikiem przyszłego wizerunku Miasta Marki będą wzajemne relacje z Warszawą. Ważnym kryterium rozwoju miasta będzie umiejętność ochrony własnej niezależności oraz takie ułożenie sobie stosunków ze stolicą, które zaowocuje podziałem funkcji miejskich na te, które realizować będą Marki i na te, które realizowane będą w Warszawie.

Wielkie wyzwanie stojące przed gospodarzami miasta to ukształtowanie wizerunku miasta przyjaznego mieszkańcom, atrakcyjnego dla zamieszkiwania i spędzania czasu wolnego. Nastąpi rozwinięcie wielu funkcji, dzisiaj w niewielkim stopniu realizowane w Markach, takich jak atrakcyjna oferta w zakresie **kultury, oświaty i rekreacji** połączonych z wykreowaniem centrum miasta. Pozwoli to na większą integrację mieszkańców z miejscem zamieszkania.

Ważnym obszarem, który będzie podlegał przemianom, będzie **przemysł i sektor małych i średnich przedsiębiorstw**. Poszukiwania inwestora strategicznego, który stanie się głównym partnerem gospodarczym miasta zostaną uwieńczone sukcesem. System ulg i zachęt dla małych przedsiębiorstw i rzemiosła pozwoli skutecznie generować także lokalne miejsca pracy.

Ochrona **środowiska przyrodniczego** będzie obszarem podstawowej aktywności miasta i gmin sąsiednich. Wymagać będzie ona współpracy regionalnej (oczyszczenie rzeki Długiej) i większych nakładów w zakresie zagospodarowania odpadów bytowych, likwidacji dzikich wysypisk oraz rekultywacji i nowego wykorzystania starych wysypisk dla miasta Warszawy. Miasto podejmie działania zapewniające zachowanie ładu przestrzennego i estetycznego na swoim terenie. Duże znaczenie przywiązywane będzie do utrzymania porządku zwłaszcza na terenach leśnych.

Zakłada się praktyczne zakończenie działań inwestycyjnych w obrębie **rozwój infrastruktury technicznej** miasta. Marki będą z wyprzedzeniem reagować na rozwój nowych mediów (internet, intranet, itp.).

Podstawowego znaczenia nabierze dostępność komunikacyjna Warszawy i stolicy powiatu Wołomina. Podstawowym środkiem komunikacji do i z Warszawy stanie się przedłużone do Marek metro warszawskie. Rozwinięte zostaną także alternatywne układy komunikacyjne (szybka kolej miejska, trasy rowerowe, itp.).

Wysokiej staranności wymagać będzie sprostanie oczekiwaniom w zakresie **osadnictwa i rozwoju funkcji mieszkalnych** na terenie miasta. Mieszkańcy oczekiwać będą bezkolizyjnego załatwienia wszelkich problemów bytowych na miejscu jak również poczucia bezpieczeństwa i ochrony socjalnej najsłabszych mieszkańców.

Przyszły obraz i niektóre elementy charakteryzujące Miasto Marki stanowiły na seminarium przedmiot dyskusji w grupach oraz na posiedzeniu plenarnym. Zapis wyników prac zespołów przedstawiono w załączniku do niniejszego opracowania. Zdaniem autorów opracowania wizję Miasta Marki w 2015 r. będą cechować następujące elementy i wyróżniki:

12.1 WIZJA MIASTA MARKI W 2015 r.

- 1) Liczba ludności wzrośnie do ok. 30 tys. mieszkańców, nastąpi wzrost wykształcenia z dominującym średnim i wyższym, pojawi się intensywna migracja ludności z Warszawy, utrwali się podstawowy odsetek ludności w wieku produkcyjnym.
- 2) Nastąpi znaczna poprawa stanu świadomości ekologicznej mieszkańców, przedstawiona zostanie bogata oferta zieleni miejskiej, małej architektury, alei spacerowych i ścieżek rowerowych z urządzonym parkiem miejskim. Na terenie miasta wykonana będzie pełna infrastruktura w zakresie dostaw wody, odprowadzania ścieków i gospodarki odpadami.
- 3) Pozostaną nieliczne gospodarstwa rolne. Zachowany zostanie dobry stan lasów wykorzystywanych przede wszystkim dla celów rekreacyjnych bez gospodarczego wykorzystania lasów.
- 4) Nastąpi poprawa i rozbudowa bazy oświatowej, pojawi się zróżnicowana oferta w zakresie szkolnictwa wyższego na terenie miasta. Rozszerzenie zakresu usług medycznych nastąpi w oparciu o konkurencyjne niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej. Utworzone zostanie centrum miasta z ofertą usług kulturalnych (kino, teatr, dom kultury, itp.) oraz halą sportowo - rekreacyjną z basenem, zdewastowane mieszkania komunalne zastąpione zostaną przez nowoczesną ofertę mieszkaniową. Bezpieczeństwo ludzi i mienia realizowane w oparciu o dwa komisariaty spełniać będzie oczekiwania mieszkańców. Bezrobocie utrzyma się znacznie poniżej 10%.
- 5) Miasto Marki będzie w dobrej kondycji finansowej dzięki znacznemu zwiększeniu ilości podmiotów gospodarczych oraz wykorzystaniu funduszy europejskich. Główna podaż miejsc pracy pokaże się w sferze usługowo - przemysłowej. Ważnym czynnikiem rozwoju będzie osadnictwo mieszkańców Warszawy na terenie Miasta.
- 6) Dochody mieszkańców oscylować będą wokół średnich w Unii Europejskiej. Mieszkańcy znajdować będą pracę w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw oraz poza terenem miasta w Warszawie.
- 7) Problemy infrastrukturalne zostaną w pełni rozwiązane i wyprzedzać będą wzrost populacji. Zaistnieje bardzo dobrze rozwiązana komunikacja z Warszawą i z Wołominem a ruch samochodów ciężarowych odbywać się będzie poprzez obwodnicę miejską, do miasta dotrze metro warszawskie. Znaczej poprawie ulegnie mała architektura.
- 8) Miasto Marki rozwijać się będzie w ścisłej współpracy z Warszawą, będzie bezpiecznym miejscem zamieszkania dla pracujących w stolicy i miejscem rekreacji dla warszawiaków. Przedstawi także bogatą ofertę w sferze usług, kultury i oświaty.

13. UWARUNKOWANIA I CELE ROZWOJU

13.1 CELE STRATEGII MIASTA DO 2015 ROKU

W oparciu o wnioski wypracowane przez zespoły na seminarium można sformułować obecne i przyszłościowe uwarunkowania rozwoju miasta, które wymagają koncentracji działań rozwojowych w następujących obszarach:

I. Jakość życia mieszkańców

II. Współpraca z Warszawą

III. Ochrona środowiska i rozwój turystyki

IV. Infrastruktura techniczna

V. Integracja mieszkańców

VI. Komunikacja

W ramach w/w obszarów określono następujące cele strategiczne, a w ich ramach cele średniookresowe do osiągnięcia w perspektywie 2015 r.:

I. Poprawa jakości życia mieszkańców przez wzrost atrakcyjności inwestycyjno - osiedleńczej miasta:

- Rozwój bazy oświatowej (budowa gimnazjum, liceum, sal gimnastycznych, boisk, basenów itp.)
- Poprawa stanu bezpieczeństwa ludzi i mienia
- Zainstalowanie na terenie miasta filii szkół wyższych
- Zwiększenie oferty w zakresie kultury dla mieszkańców miasta
- Zwiększenie zakresu usług specjalistycznych służby zdrowia
- Stworzenie warunków dla rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw
- Opracowanie koncepcji rozwoju i promocji budownictwa mieszkaniowego i osadnictwa
- Pozyskiwanie zewn. środków finansowych na rozwój miasta
- Rozwój budownictwa komunalnego w tym społecznego

II. Wykorzystanie potencjału Warszawy dla realizacji rozwoju Miasta Marki poprzez:

- Stworzenie wspólnego z Warszawą systemu prawno-organizacyjnego dla ściągania inwestorów
- Wspólne promocja integracji z Unią Europejską i akwizycja funduszy pomocowych
- Zachęcanie mieszkańców Warszawy do rekreacyjnych wizyt w Markach
- Przedstawienie atrakcyjnej i spójnej oferty osadniczej dla mieszkańców stolicy
- Dążenie do powstania Powiatu Warszawa – Wschód
- Współfinansowanie inwestycji infrastrukturalnych przez Warszawę w Markach
- Zaangażowanie samorządu Warszawy w zagospodarowanie dawnych wysypisk śmieci na terenie miasta
- Wspólne przeciwdziałanie zagrożeniom ekologicznym płynącym z Warszawy i uzyskanie stosownych rekompensat
- Nawiązanie współpracy w zakresie rozwoju służby zdrowia, oświaty, kultury i sportu

III. Poprawa stanu ochrony środowiska przyrodniczego i rozwój turystyki poprzez:

- opracowanie lokalnej AGENDY 21
- rekultywacja terenów zdegradowanych,
- poprawę stanu wód w rzekach,
- budowę oczyszczalni ścieków,
- wprowadzenie powszechnego systemu zbiórki i segregacji odpadów,
- minimalizację zanieczyszczeń komunikacyjnych
- ochronę terenów leśnych i udostępnienie turystyczne lasów,
- rozwój turystyki pieszej i rowerowej

IV. Rozbudowa infrastruktury technicznej miasta poprzez

- Rozbudowę sieci kanalizacyjnej na terenie całego miasta
- Dokończenie inwestycji wodociągowych w Markach
- Poprawę stanu sieci elektroenergetycznych
- Zaprojektowanie i wykonanie urządzeń małej architektury
- Uzbrojenie terenów inwestycyjnych
- Modernizację dróg gminnych i powiatowych

IV. Integracja mieszkańców i wzrost zaangażowania w życie miasta poprzez

- Poprawę przepływu informacji pomiędzy mieszkańcami samorządem terytorialnym,
- Stworzenie nowego i spójnego wizerunku miasta,
- Promowanie miasta przez osoby publiczne,
- Rozwinięcie współpracy z innymi miastami w kraju i zagranicą
- Budowę centrum miasta wraz z rynkiem i ratuszem,
- Uporządkowanie i udostępnienie mieszkańcom parku wraz ze starą przędzalnią,
- Zaprojektowanie i wprowadzenie katalogu imprez kulturalnych i sportowo rekreacyjnych w mieście,
- Budowanie społeczeństwa obywatelskiego,
- Wspieranie inicjatyw lokalnych w obszarze kultury, sportu i rekreacji,
- Inspirowanie mieszkańców do podejmowania różnorodnych inicjatyw w powiązaniu z koncepcją rozwoju turystyki

VI. Rozwiązanie problematyki komunikacyjnej miasta poprzez:

- Eliminowanie ruchu samochodów ciężarowych
- Przedłużenie linii metra warszawskiego do Marek
- Usprawnienie komunikacji pomiędzy dzielnicami po obu stronach drogi krajowej
- Zmniejszenie natężenia hałasu z drogi krajowej
- Stworzenie racjonalnych powiązań dróg lokalnych z drogą krajową
- Poprawę funkcjonowania komunikacji zbiorowej szczególnie w godzinach szczytu
- Budowę nowoczesnych ulic w mieście wraz z chodnikami i oświetleniem
- Poprawę stanu nawierzchni ulic
- Wprowadzenie przyjaznych połączeń komunikacyjnych z Wołominem

13.2 BADANIE ZGODNOŚCI CELÓW STRATEGICZNYCH MIASTA MARKI ZE STRATEGIĄ ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.

Cel strategiczny nr 1

Poprawa jakości życia mieszkańców przez wzrost atrakcyjności inwestycyjno - osiedleńczej miasta

Cel ten współgra z drugim celem długookresowym SRWM :

Przeciwdziałanie nadmiernym, społecznie nieakceptowanym dysproporcjom w poziomie rozwoju Gospodarczego i warunków życia ludności w województwie,

oraz odpowiada zapisom celu średniookresowego 2.4 f :

"Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych " - "Stymulowanie tworzenia pozarolniczych miejsc pracy poprzez wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw".

Powyższy cel ponadto zgodny z celem szczegółowym kontraktu wojewódzkiego o brzmieniu:

Tworzenie sprzyjających warunków rozwoju przedsiębiorczości w Gminach wiejskich i małych miastach...

Cel strategiczny nr 2

Wykorzystanie potencjału Warszawy dla realizacji rozwoju Miasta Marki

Zapis powyższy można odnieść do zapisu celu średniookresowego 2.3 SRWMaz. :

Wzmocnienie istniejących i stymulowanie rozwoju nowych funkcji metropolitalnych Warszawy

Cel strategiczny nr 3

Poprawa stanu ochrony środowiska przyrodniczego i rozwój turystyki

Zapisy tego celu strategicznego odpowiadają zapisom strategii wojewódzkiej w punkcie 2.5.:

"Przeciwdziałanie degradacji i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego"

oraz celom długookresowym szczególnie w punkcie 1.3. strategii RWM:

"Poprawa jakości środowiska przyrodniczego Mazowsza".

Cel strategiczny nr 4**Rozbudowa infrastruktury technicznej miasta**

Powyższy cel zgodny jest z zapisami pierwszego celu długookresowego Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego:

"Zwiększenie konkurencyjności metropolii warszawskiej i regionu w układzie europejskim i regionalnym"

Ponadto odniesienie do powyższego celu strategicznego można znaleźć w zapisach celu średniookresowego 2.4.:

"Aktywizacja i modernizacja obszarów pozametropolitalnych"

Powyższy cel jest zgodny również z priorytetem 6 kontraktu wojewódzkiego, który brzmi:

"Poprawa wyposażenia w infrastrukturę techniczną obszarów wymagających aktywizacji"

Cel strategiczny nr 5**Integracja mieszkańców i wzrost zaangażowania w życie miasta**

Powyższy cel strategiczny odpowiada celowi średniookresowemu 2.7 SRWM, który brzmi:

"Wzmocnienie regionalnych więzi kulturowo-społecznych mieszkańców Województwa Mazowieckiego"

Cel strategiczny nr 6**Rozwiązanie problematyki komunikacyjnej miasta**

Zapis powyższy znajduje bezpośrednie odzwierciedlenie w zapisach punktu 2.3b SRWMaz., np.:

"Poprawa sytuacji w dziedzinie komunikacji i Gospodarki komunalnej metropolii warszawskiej."

Podsumowując należy stwierdzić, że zapisy

"Strategii Rozwoju Miasta Marki do 2015 roku"

w pełni odpowiadają zapisom:

STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

14. MISJA MIASTA MARKI

W tym miejscu naszych rozważań warto przytoczyć jedną z definicji misji, która autorom opracowania wydaje się być najbardziej trafna:

Misja to zwięzłe, realistyczne sformułowanie filozofii, celów i zasad rozwoju strategicznego uwzględniające identyfikację podstawowych problemów oraz wyniki analizy SWOT.

Misją Miasta Marki rozumianego jako wspólnota wszystkich osób zamieszkujących na jego terenie jest:

MARKI TO NOWOCZESNE, ZASOBNE,

PODWARSZAWSKIE MIASTO,

REALIZUJĄCE ASPIRACJE MIESZKAŃCÓW,

DBAJĄCE O ŚRODOWISKO NATURALNE,

CZERPIĄCE Z BOGATEJ TRADYCJI REGIONU,

PRZYJAZNE OSADNICTWU, PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I TURYSTYCE

15. MIERNIKI, WSKAŹNIKI MONITORINGU STRATEGII ROZWOJU MIASTA

W celu ułatwienia nadzoru i kontroli nad realizacją strategii rozwoju Miasta Marki proponujemy dla każdego celu strategicznego wprowadzenie zestawu kilku obiektywnych mierników pozwalających skutecznie monitorować postępy w realizacji strategii rozwoju.

I. Poprawa jakości życia mieszkańców przez wzrost atrakcyjności inwestycyjno - osiedleńczej miasta

I tak dla pierwszego celu strategicznego przytoczonego poniżej proponujemy następujące wskaźniki monitoringu:

- liczba młodzieży uczęszczająca do szkół średnich i wyższych na terenie miasta,
- liczba skarg na służbę zdrowia,
- parametry jakości wody pitnej,
- stopień wykrywalności przestępstw na terenie miasta,
- procent budżetu przeznaczany na inwestycje oświatowe,
- ilość organizacji pozarządowych na terenie miasta,
- procent budżetu przeznaczony na promocję,
- procent budżetu przeznaczany na uzbrojenie terenów inwestycyjnych.
- średni czas uzyskania pozwolenia na budowę,
- procentowa powierzchnia miasta objęta planami zagospodarowania przestrzennego,

II. Wykorzystanie potencjału Warszawy dla realizacji rozwoju Miasta Marki

Dla drugiego celu strategicznego proponuje się następujące mierniki kontroli wdrażania strategii:

- roczna liczba spotkań z przedstawicielami władz Warszawy,
- roczne nakłady na wspólną promocję turystyczną i inwestycyjną z Warszawą,
- wielkość środków finansowych miasta Warszawy przeznaczona na wspólne inwestycje w Markach,
- roczny procentowy wskaźnik emisji zanieczyszczeń płynących z Warszawy.

III. Poprawa stanu ochrony środowiska przyrodniczego i rozwój turystyki

Zestaw wskaźników monitoringu wdrażania strategii rozwoju gminy w obrębie trzeciego celu strategicznego:

- liczba punktów skupu surowców wtórnych
- procentowy wskaźnik śmieci segregowanych w Markach,
- procent budżetu samorządu przeznaczanego na turystykę,
- liczba turystów odwiedzających miasto,
- liczba miejsc noclegowych w Markach,
- procent budżetu miasta wykorzystany na ochronę środowiska,

IV. Rozbudowa infrastruktury technicznej miasta

Czwarty cel strategiczny wymaga następujących wskaźników kontroli wdrażania:

- Ilość gospodarstw domowych przyłączonych do sieci kanalizacyjnej,
- Ilość gospodarstw domowych przyłączonych do sieci wodociągowej,
- Procentowy wskaźnik dróg gruntowych w mieście,
- Stopień zamortyzowania sieci energetycznej w mieście,
- Procentowa długość dróg bez chodników
- Ilość awarii sieci wodociągowej i energetycznej w miesiącu

V. Integracja mieszkańców i wzrost zaangażowania w życie miasta

Dla piątego celu strategicznego proponuje się następujący zestaw wskaźników kontroli wdrażania strategii:

- Ankietowa ocena działania władz miasta,
- Roczne nakłady na remonty mieszkań komunalnych,
- nakłady wydawnictw lokalnych,
- liczba przedsięwzięć miejskich konsultowanych z mieszkańcami,
- ilość miejskich imprez kulturalnych i rekreacyjno - sportowych,
- ilość organizacji pozarządowych,
- środki przeznaczone dla organizacji pozarządowych z budżetu miejskiego,
- procentowy wskaźnik ilości mieszkańców utożsamiających się z miastem,

VI. Rozwiązanie problematyki komunikacyjnej miasta

Dla realizacji szóstego celu strategicznego proponuje się zestaw mierników monitoringu wdrażania strategii rozwoju:

- czas dojazdu w dni powszednie oraz w weekendy do i z Warszawy,
- ilość bezkolizyjnych przejść przez drogę krajową,
- porównanie badań natężenia hałasu generowanego przez drogę krajową,
- ilość połączeń autobusowych z Warszawą,
- dzienna ilość połączeń z Wołominem,

16. REKOMENDACJE Bałtyckiego Instytutu Gmin

Analiza strategiczna istniejącego potencjału oraz sytuacji zewnętrznej Miasta Marki wskazuje jednoznacznie na konieczność reorientacji charakteru miasta na uwzględniający w większym stopniu **rozwój funkcji gospodarczo - kulturowej z uwzględnieniem ochrony środowiska przyrodniczego** oraz utrzymania dynamiki funkcji związanych z **rozwojem przedsiębiorczości**.

Dziedziny te winny ograniczyć bezrobocie i określić nowy image miasta. Chcąc skutecznie pełnić funkcję biznesowo - osadniczą, bardzo ważnym zestawem działań wydaje się być konieczność rewitalizacji zabudowy miasta oraz rozwój funkcji handlowo - usługowych, powołanie instytucji obsługi biznesu, osiągnięcie wysokiego poziomu i przedstawienie bogatej oferty imprez kulturalnych i rekreacyjnych, a także serwowanie bogatego asortymentu usług oświatowych w tym możliwości kształcenia na uczelniach wyższych.

Przekształcenia funkcjonalno - strukturalne w Mieście Marki wymagają kompleksowych i konsekwentnych, wieloletnich działań. Przyszły wizerunek miasta będzie przedstawiał się następująco:

Miasto Marki będzie ośrodkiem gospodarczym o zróżnicowanej bazie ekonomicznej. W jej skład wchodzić będzie nowoczesny i różnorodny pod względem branżowym przemysł, w tym sektor małych i średnich przedsiębiorstw. Miasto stanie się atrakcyjnym rynkiem pracy oraz miejscem świadczenia usług dla własnych mieszkańców. Będzie ośrodkiem zrównoważonego rozwoju oraz stabilnym ekonomicznie i społecznie oraz czystym ekologicznie.

Nastąpi renowacja zabudowy mieszkaniowej. Poprawie ulegnie estetyka miasta i jego zabudowy przemysłowej. Miasto Marki uzyska dogodne połączenia komunikacyjne na kierunku do i z Warszawy oraz z innymi ośrodkami miejskimi powiatu wołomińskiego. Na wewnętrzny układ komunikacyjny złoży się również sieć ciągów komunikacji pieszej i rowerowej.

Miasto Marki stanie się ośrodkiem ze społecznością legitymującą się wysokim poziomem wykształcenia z dobrze rozwiniętym szkolnictwem średnim i placówkami szkolnictwa wyższego. Nastąpi ukształtowanie się nowej tożsamości miasta, którego społeczność cechuje wysoki stopień identyfikacji z miejscem zamieszkania.

Działania jakie lokalna społeczność będzie musiała w najbliższej przyszłości podjąć w obszarach:

1. Uwarunkowania społeczno - administracyjne.

Należy uświadamiać społeczności lokalnej nieuchronność i konieczność zmian, a także korzyści płynące z większego uświadomienia sobie istotnych funkcji miasta. Działania informacyjno - uświadamiające powinny zaczynać się już w szkołach, ale powinny objąć wszystkich mieszkańców. Należy informować o kierunkach przemian, ukazywać ich skutki oraz wskazywać działania. Jest to bardzo ważne zadanie dla samorządu lokalnego. Także pełnienie funkcji oświatowych, zdrowotnych i z dziedziny opieki społecznej na terenie miasta jest bardzo utrudnione i realnie prowadzone przez Warszawę. Zależności takie można pokazać w wielu innych

obszarach jak chociażby sfera dbałości o drogi i rozwiązanie problemów gospodarki ściekowej, śmieciowej itp.

2. Wspieranie przedsiębiorczości i pozyskanie inwestora strategicznego.

Rolą miasta jest tworzenie nowych i wspieranie istniejących podmiotów gospodarczych. Zadaniem samorządu jest wskazywanie inwestorom obszarów i możliwości inwestowania na terenie miasta, w szczególności w takich dziedzinach jak np. infrastruktura obsługi rekreacji i turystyki, drobny przemysł, rzemiosło, itp.

Nieodłącznym elementem takich działań winno być pozyskanie inwestora strategicznego. Miasto powinno poczynić wszelkie starania dla ściągnięcia go na swój teren. W skład w/w działań wejść powinno przygotowanie profesjonalnej oferty inwestycyjnej ze wskazaniem obszaru, uwarunkowań infrastrukturalnych i ulg inwestycyjnych oraz dynamiczna promocja oferty.

Dla realizacji tych zadań sugerujemy powołanie przy burmistrzu miasta **Rady ds. Rozwoju Miasta**, która skupiać będzie grono osób opiniotwórczych i ważnych dla miasta niekoniecznie tu zamieszkałych.

Celowym wydaje się także powołanie w mieście **punktu informacji gospodarczej** dla lokalnych przedsiębiorców, który będzie zaopatrywał ich w niezbędne informacje gospodarcze.

3. Utrzymanie stanu środowiska naturalnego oraz modernizacja infrastruktury technicznej

Turyści powinni chcieć przyjeżdżać do Miasta Marki a inwestorzy powinni chcieć tu inwestować. Wśród warunków koniecznych należy wymienić uzyskanie poprawy infrastruktury technicznej oraz bazy rekreacyjno-turystycznej. Potrzebne są inwestycje w sieć kanalizacyjną oraz estetyzacja miejscowości. Pierwszoplanowym warunkiem atrakcyjności dla "weekendowiczów", turystów i inwestorów wydaje się być stan techniczny dróg. Ostatnio publikowane badania preferencji inwestorów na ten aspekt właśnie wskazują. Konieczna jest tu modernizacja szeregu nawierzchni dróg i również nowe inwestycje.

4. Promocja Miasta Marki i budowanie nowego wizerunku.

Realizacja rozwoju gospodarczego miasta w założonych kierunkach wymaga skutecznej promocji oferty inwestycyjnej i rekreacyjnej. Dotyczy to zwłaszcza określenia terenów pod inwestycje produkcyjno-usługowe oraz promocji własnych atrakcji i produktów turystycznych. Promocję rekreacyjno-turystyczną można realizować np. we współpracy z **Regionalną Organizacją Turystyczną**.

Promocję inwestycyjną należy zorientować pod konkretne grupy potencjalnych inwestorów. Wymaga to profesjonalnego podejścia, kontaktów, konsekwentnego kreowania nowego wizerunku miasta. Wszystkie działania promocyjne powinny być realizowane pod hasłem, logo lub tytułem sztandarowej atrakcji.

W promocji takiej wielce pomocnym są imprezy o randze regionalnej lub ogólnokrajowej, międzynarodowej. Wydaje się, iż funkcjonujące obecnie imprezy są

ciągle zbyt mało spopularyzowane i brak jest jednego lub kilku ewidentnych wyróżników Marek na mapie Mazowsza.

5. Finansowanie

Źródłami finansowania przedsięwzięć objętych strategią rozwoju będą: budżet miasta, dotacje zewnętrzne oraz środki pomocowe. Najistotniejszym źródłem środków pomocowych przy wspólnym działaniu z gminami, może być fundusz **Phare i ISPA**. BIGmin służy pomocą w wyszukiwaniu stosownych funduszy pomocowych i przedakcesyjnych.

6. Organizacja realizacji strategii rozwoju Miasta Marki.

Dla stwarzania odpowiedniego klimatu sprzyjającego realizacji prac objętych strategią rozwoju oraz rozwijania koncepcji zawartych w wizji rozwoju celowe jest powołanie **Zespołu Monitoringu Strategii**, składającej się z osób odpowiedzialnych za kontrolę wdrażania niniejszej strategii rozwoju.

W celu sprawnej realizacji strategii rozwoju celowe jest dodatkowe opracowanie szczegółowych programów rozwoju osadnictwa i rekreacji, promocji miasta, lokalnej Agendy 21 oraz programu rewitalizacji zabudowy miejskiej. Celowym wydaje się oparcie działań promocyjnych o tradycję przemysłową miasta.

Sugerujemy coroczną analizę możliwości budżetowych w zakresie realizacji poszczególnych celów długo- i średniookresowych strategii miasta oraz zrealizowanie zasady składania corocznych sprawozdań z realizacji strategii przez w/w zespół podczas uchwalania budżetu.

17. Lista programów operacyjnych - harmonogram prac**CEL STRATEGICZNY NR 1:****POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW PRZEZ WZROST ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNO - OSIEDLEŃCZEJ MIASTA**

Lp.	Program operacyjny	Termin	Wykonawcy	Nakłady [tys. zł]	Źródło finansowania
1.1	Budowa nowej siedziby komisariatu policji	2004-2006		2 mln	Środki policji Budżet miasta
1.2	Wprowadzenie monitoringu wizualnego w miejscach najbardziej zagrożonych	2003		0,4 mln	Środki policji Budżet miasta
1.3	Zwiększenie obsady komisariatu policji	2003		-	Środki policji
1.4	Budowa gimnazjum	2015		3,8 mln	Budżet miasta
1.5	Budowa liceum	2015		10 mln	Budżet powiatu
1.6	Budowa przedszkola	2002-2008		2 - 3 mln	Budżet miasta
1.7	Remont Szkoły Podstawowej nr 1 i 4	2003-2004		1 mln	Budżet miasta
1.8	Utworzenie w urzędzie miasta komórki ds. akwizycji zewnętrznych środków finansowych	2003		0,01 mln	Budżet miasta
1.9	Zwiększenie zatrudnienia specjalistów w oświacie	2004		0,02 mln	Budżet miasta

Lista programów operacyjnych - harmonogram prac**CEL STRATEGICZNY NR 2:****WYKORZYSTANIE POTENCJAŁU WARSZAWY DLA REALIZACJI ROZWOJU MIASTA MARKI**

Lp.	Program operacyjny	Termin	Wykonawcy	Nakłady [tys. zł]	Źródło finansowania
1	3	4	5	6	7
2.1	Wydanie wspólnego katalogu promocyjnego ofert inwestycyjnych i osadnictwa	2003		80	Budżet miasta
2.2	Wspólne opracowanie zasad i harmonogramu współpracy Marek z Warszawą	2003		15	Budżet miasta
2.3	Zaproponowanie samorządowi warszawskiemu wspólnych inicjatyw europejskich	2003		-	-
2.4	Przedstawienie koncepcji współfinansowania rekultywacji dawnych wysypisk śmieci	2002		15	Budżet miasta

Lista programów operacyjnych - harmonogram prac**CEL STRATEGICZNY NR 3:****POPRAWA STANU OCHRONY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO****I ROZWÓJ TURYSTYKI**

Lp.	Program operacyjny	Termin	Wykonawcy	Nakłady [tys. zł]	Źródło finansowania
1	3	4	5	6	7
3.1	Budowa Ośrodka Rekreacyjnego "Kruczek"	2003 - 2006		6.000	Środki prywatne Budżet miasta
3.2	Opracowanie koncepcji i budowa ścieżek rowerowych	2004		300	Budżet miasta
3.3	Pozyskanie dla mieszkańców Parku Miejskiego	2005		400	Budżet miasta
3.4	Rekultywacja dzikich wysypisk śmieci	2003 - 2015		1.500	Budżet miasta Warszawa
3.5	Oczyszczenie rzeki Długiej i Czarnej	2003 - 2015		3.500	WFOS Środki pomocowe Budżet miasta
3.6	Oczyszczenie kompleksów leśnych	2003 - 2015		350	Budżet miasta
3.7	Budowa hotelików tranzytowych	2003 - 2010		3.000	Inwestor prywatny

Lista programów operacyjnych - harmonogram prac**CEL STRATEGICZNY NR 4:****ROZBUDOWA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ MIASTA**

Lp.	Program operacyjny	Termin	Wykonawcy	Nakłady [tys. zł]	Źródło finansowania
1	3	4	5	6	7
4.1	Zakończenie budowy sieci wodociągowej	2002 2015		16,8 mln	Własne, kredyt, pomocowe
4.2	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej	2002 2015		4,9 mln	Własne, kredyt, pomocowe
4.3	Budowa oczyszczalni ścieków	2002 2015		5mln	Własne, kredyt, pomocowe
4.4	Rozbudowa sieci gazowniczej	2002 - 2010		4mln	Środki prywatne MOZG
4.5	Przedstawienie szerokiej oferty stałych połączeń internetowych	2004		350	Środki prywatne

Lista programów operacyjnych - harmonogram prac**CEL STRATEGICZNY NR 5:****INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW****I WZROST ZAANGAŻOWANIA W ŻYCIE MIASTA**

Lp.	Program operacyjny	Termin	Wykonawcy	Nakłady [tys. zł]	Źródło finansowania
1	3	4	5	6	7
5.1	Lokalizacja ratusza w kwadracie ulic: Sportowa, Zajęczka, Piłsudskiego	2003 2015		20 mln	Środki własne, pomocowe UE
5.2	Uruchomienie lokalnej stacji telewizyjnej lub radiowej w Markach	2002 2004		0,5 mln	Środki prywatne, pomocowe UE
5.3	Utworzenie szpitalnego oddziału krótkiego pobytu w Markach	2002 2007		5 mln	Środki własne, pomocowe UE
5.4	Cykliczne spotkania władz miasta z mieszkańcami [raz na kwartał]	2002 2015		10	Środki własne
5.5	Powołanie rzecznika prasowego w Urzędzie Miasta	2003		40	Środki własne
5.6	Powołanie rzecznika praw mieszkańców przy burmistrzu	2004		40	Środki własne
5.7	Powołanie Rady Rozwoju Miasta przy Burmistrzu Marek	2002		-	Środki własne
5.7	Uruchomienie budownictwa socjalnego	2002 - 2006		1,6 mln	Środki własne Budżet Państwa

**Lista programów operacyjnych - harmonogram prac
CEL STRATEGICZNY NR 6:**

ROZWIĄZANIE PROBLEMATYKI KOMUNIKACYJNEJ MIASTA

Lp.	Program operacyjny	Termin	Wykonawcy	Nakłady [tys. zł]	Źródło finansowania
1	3	4	5	6	7
6.1	Rozwój własnej komunikacji miejskiej	2003 - 2015		1.500	Środki prywatne
6.2	Dokończenie budowy Trasy Toruńskiej do obwodnicy Radzymina	2007		15.000	Środki pomocowe WDDP
6.3	Wybudowanie zjazdów - połączeń z Trasą Toruńską do Marek	2008		7.000	Środki pomocowe WDDP
6.4	Budowa mostu Północnego i odgałęzienia do Marek, przedłużenie do Zielonki	2012		80.000	Środki pomocowe WDDP
6.5	Utwardzenie nawierzchni miejskich dróg gruntowych	2002 - 2015		6.500	Środki pomocowe Budżet miasta
6.6	Przeprowadzenie stosownych badań i budowę barier dźwiękochłonnych	2005 - 2008		800	Środki pomocowe WDDP
6.8	Budowa przejść podziemnych pod drogą krajową	2004 - 2015		2.500	Środki pomocowe WDDP

WYNIKI PRAC

SEMINARIUM DIAGNOSTYCZNO - PROJEKTOWE nt. "Strategia Rozwoju Miasta Marki do 2015 r." Marki, styczeń 2002 r.

18.1 IDENTYFIKACJA POJĘCIA "GMINA"

Diagnoza problemów rozwojowych powiatu zapoczątkowana została plenarną dyskusją nad istotą pojęcia "gmina".

Uczestnicy seminarium stwierdzili, że gmina to:

1. terytorium, mieszkańcy,
2. wewnętrzne relacje pomiędzy mieszkańcami i instytucjami,
3. tu jest mój dom, rodzina,
4. historia, przeszłość, tradycja,
5. miejsce pracy i wypoczynku,
6. środowisko naturalne,
7. opieka zdrowia, szkolnictwo, bezpieczeństwo,
8. infrastruktura techniczna,
9. rola kościoła, parafii,
10. zagospodarowanie przestrzenne.

18.2 OKREŚLENIE GŁÓWNYCH PROBLEMÓW ROZWOJOWYCH GMINY

1. skanalizowanie miasta (5-8%),
2. wodociągi - 50%,
3. stan dróg - zły (miejskie),
4. komunikacja - uciążliwa (TIRy),
5. zły dojazd do Warszawy,
6. brak połączenia Wołomin - Marki,
7. brak połączenia kolejowego,
8. degradacja rzeki Długiej,
9. brak centrum Miasta Marki,
10. brak symbolu miasta,
11. pozostałości po fabryce - przędzalnia -120 lat (prywatna),
12. pozostałości po wyrobiskach pocegielnianych (zaplanowane),
13. sieć energetyczna - 60 letnia,
14. wszystkie media,
15. brak gimnazjum,
16. zły stan bezpieczeństwa ludzi i mienia,
17. wskazanie terenów pod inwestycje (uzbrojenie),
18. integracja społeczeństwa miasta,
19. wysypiska śmieci dla Warszawy - wykorzystanie po rekultywacji (3 wysypiska warszawskie),
20. niska świadomość ekologiczna mieszkańców (spalanie śmieci przez mieszkańców)

18.3 WIZJA MIASTA MARKI W 2015 ROKU

Zespół 1

Liczba ludności

- 25-30 tys. mieszkańców, napływ ludności, wzrost wykształcenia,

Stan środowiska

- poprawa, wzrost świadomości ekologicznej, park miejski, zarybienie jezior, kanalizacja i wodociągi, oczyszczalnia ścieków,

Stan rolnictwa

- zanik rolnictwa, zachowanie lasów (powiększenie terenów - ścieżki zdrowia, tereny rekreacyjno - wypoczynkowe,

Problemy społeczne

oświata - zwiększenie ilości szkół (SP, gimnazjum, szkoły średnie, szkoła wyższa,)

służba zdrowia - zwiększenie ilości specjalistów, rozszerzenie zakresu usług medycznych,

kultura - osiedlowe (przyszkolne) domy kultury, kino, teatr, galerie,

pomoc społeczna - nie istnieje, ponieważ jest już niepotrzebna ewentualnie jest najmniejsza,

bezpieczeństwo obywateli - mniejsza przestępczość, drugi komisariat policji, zwiększona liczba policjantów, straż obywatelska,

sport i rekreacja - basen, wesołe miasteczko, rozwój rekreacji całorocznej, stok narciarski na zwałce, ścieżki rowerowe i zdrowia, rzeka Struga, Czarna - spływ kajakowy,

przeciwdziałanie bezrobociu - rozwój przedsiębiorczości rozwój małych i średnich firm produkcyjno usługowych,

Lokalne finanse -

wzrastający budżet, fundusze pomocowe z Unii Europejskiej (dotacje - programy, przyciąganie kapitału z zewnątrz),

Dochody mieszkańców -

Infrastruktura -

rozwój budownictwa, szkolnictwa, przedsiębiorstw, kanalizacja, wodociągi, obiekty kulturalno - sportowe, rynek miasta (stworzenie centrum),

Kierunki dalszego rozwoju -

turystyka, oświata, nowoczesność - atrakcyjne miasto dla mieszkańców Warszawy.

Zespół 2

Liczba ludności

- wzrośnie do 35 tys. mieszkańców, wzrost wykształcenia, wzrost migracji z terenu Gminy Warszawy,

Stan środowiska

- zapewnienie, zorganizowanie zieleni miejskiej, terenów przyulicznych, alei spacerowych, ścieżek rowerowych i pieszych,

Stan rolnictwa

- zanik rolnictwa, gospodarka leśna tylko w ramach lasów państwowych, stan lasów prywatnych pogarsza się,

Problemy społeczne

- dobrze rozwinięta oświata wraz z rekreacją i sportem, bezrobocie poniżej 10%, wzrost bezpieczeństwa publicznego,

służba zdrowia rozwinięta adekwatnie do liczby mieszkańców,

Lokalne finanse

- zwiększenie strefy usługowo - przemysłowej dla zabezpieczenia wpływów do budżetu,

Dochody mieszkańców

Infrastruktura

- w pełni rozwinięta przedsiębiorczość, infrastruktura techniczna, która wyprzedza swoim rozwojem wzrost populacji mieszkańców,

Kierunki dalszego rozwoju

- wyróżnia się nowoczesnością, kulturą, strefą usług.

Zespół 3

- około 30 tys. mieszkańców,
- młode społeczeństwo (w przedziale 30 - 50 lat)
- dominujące średnie i wyższe wykształcenie
- napływ ludności osiedlającej się na terenie gminy (różne regiony + Warszawa)
- duże obszary leśne - nienaruszone, małe enklawy leśne – rozbudowane ekstensywnie
- likwidacja dzikich wysypisk - wynik racjonalnej polityki w zakresie zagospodarowania odpadów bytowych
- małe skwery i parki
- całkowite wyparcie sektora rolnego
- gimnazjum w centralnej części miasta
- konkurujące niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej
- likwidacja zdewastowanych (wyeksploatowanych) mieszkań komunalnych budynki na miarę XXI wieku
- hala sportowo - rekreacyjna, basen
- niewielki lokalny rynek pracy (handel, usługi)
- niewielkie podatki i budżet wystarczające na utrzymanie gminy na dobrym poziomie europejskim
- praca przede wszystkim poza obszarem gminy
- niewielkie sprawnie funkcjonujące firmy w branży handlu i usług, znikoma ilość zakładów produkcyjnych
- wodociąg, kanalizacja zrealizowana w całości, odwodnione drogi asfaltowe, chodniki
- miasto - satelita Warszawy (charakter mieszkaniowy), miejsce zamieszkania osób związanych zawodowo z Warszawą
- miasto bezpieczne, zasobne, czyste i zielone
- ośrodek wypoczynkowo - uzdrowiskowy (borowiny na Kruczku)

Zespół 4

Liczba ludności - 25-30 tys. mieszkańców, wzrost poziomu wykształcenia - matura, zwiększenie napływu ludności,

Stan środowiska - parki, rezerваты przyrody, ogródki przydomowe,

Stan rolnictwa - rolnictwo szcątkowe, zachowany dobry stan lasów,

Problemy społeczne - budowa szkół, zwiększy się zakres i poziom opieki zdrowotnej rozwój prywatnych funduszy, prywatna kasa chorych, dom kultury z salą widowiskową - centrum kultury, rozrywki z basenami krytymi i otwartymi,

Lokalne finanse -wielokrotny wzrost budżetu,

Dochody mieszkańców - rozwój przedsiębiorczości o wysokiej technologii, powstanie quasi rynku miejskiego z centrum handlowym, rozwój budownictwa jednorodzinnego,

Infrastruktura - kanalizacja, wodociągi, oczyszczalnia ścieków, ruch ciężarowy na obwodnicy,

Kierunki dalszego rozwoju - turystyka, ścieżki rowerowe, nowy kościół, metro jako główne połączenie z Warszawą, miasto pełne zieleni, ciche i bezpieczne.

18.4 OCENA POTENCJAŁU GMINY - SILNE I SŁABE STRONY

Wyniki głosowań (waga problemu) uwidoczniiono w postaci procentowej

ATUTY GMINY

- położenie Marek na granicy Warszawy, na szlaku handlowym na wschód, na drodze międzynarodowej - **26,19%**
- duże zasoby terenów pod budownictwo, inwestycje, przestrzenie - tereny do zagospodarowania - **23,81 %**
- infrastruktura techniczna: wodociągi, gaz, energia, telefony - **11,91%**
- duża powierzchnia lasów, bliskość obszarów leśnych, 1/3 obszaru Marek to lasy, parki, krajobrazy chronione - **11,91%**
- duża możliwość wykorzystania zasobów osobowych na stanowiskach rządowych, zasoby intelektualne mieszkańców, zasoby siły roboczej - **9,52%**
- dobrze funkcjonujący samorząd terytorialny - **7,14%**
- dobre połączenie komunikacyjne Marek z Warszawą - **4,76%**
- dobrze działająca służba zdrowia - **4,76%**

SŁABOŚCI GMINY

- infrastruktura techniczna - brak kanalizacji sanitarnej i burzowej, wodociągi, energia elektryczna, woda - **26,0%**
- brak bezpieczeństwa mieszkańców i ich mienia - **22,0%**
- brak utwardzonych dróg (75%), zły stan dróg, uciążliwość drogi krajowej - **18,0%**
- brak ochrony środowiska - **10,0%**
- komunikacja wewnątrz miasta, na linii Wołomin-Marki - **8,0%**
- fatalne skutki złych planów zagospodarowania przestrzennego - **4,0%**
- brak możliwości rozwoju przedsiębiorczości (małych firm rodzinnych) - **4,0%**
- brak instytucji wspomagających mieszkańców w zakresie pomocy społecznej - **2,0%**
- słaby rozwój kultury - **2,0%**
- wzrastające bezrobocie - **2,0%**
- słaby poziom wykształcenia mieszkańców - **2,0%**

SZANSE ROZWOJU GMINY

- integracja z Warszawą i wykorzystanie jej zasobów (praca, szkolnictwo, szpitale, korzystanie z dóbr kultury) - **25,58%**
- atrakcyjne tereny inwestycyjne, tanie grunty, zasoby terenów - **20,93%**
- dobra komunikacja z Warszawą, budowa obwodnicy - **13,96%**
- poprawa koniunktury gospodarczej, tradycyjna przedsiębiorczość mieszkańców - **13,96%**
- wejście do Unii Europejskiej to wielka szansa dla Marek, wykorzystanie funduszy - **9,31 %**
- atrakcyjność osadnicza, nowopowstające osiedla mieszkaniowe - **6,98%**
- duża ilość organizacji pozarządowych z usług których mogą korzystać mieszkańcy miasta - **2,32%**
- atrakcyjność turystyczna, rekreacyjna gminy - **2,32%**
- rozwój kontaktów międzynarodowych - **2,32%**
- atrakcyjność przyrodnicza gminy - **2,32%**

ZAGROŻENIA ROZWOJU GMINY

- zanieczyszczenie środowiska naturalnego, zagrożenie dużym zanieczyszczeniem rzeki Długiej, elektrociepłownie Żerań i Kawęczyn, zanieczyszczenia zalegające w wyrobiskach pocegielnianych i po wysypiskach śmieci oraz składowiska odpadów azbestu, brak kanalizacji w sąsiednich gminach - **36,85%**
- obowiązujące i przewidywane zmiany prawa i zasad działania samorządów, niedopasowanie prawa do warunków lokalnych - **15,79%**
- spychanie obowiązków na gminy bez przekazywania środków finansowych **10,53%**
- większa atrakcyjność inwestycyjna okolicznych gmin, powiatów - **10,53%**
- nowa ustawa dotycząca ustroju Warszawy - **5,26%**
- zagrożenie wchłonięciem przez Warszawę przed wybudowaniem infrastruktury, aby przejąć finanse potrzebne do spłaty ich długów - **5,26%**
- lepsze położenie geograficzne okolicznych gmin - **5,26%**
- dominacja Wołomina - **2,63%**
- słaba koniunktura gospodarcza - **2,63%**
- obojętność oraz brak zainteresowania wyższych instancji (starostwa) - **2,63%**
- brak obwodnicy Warszawy - **2,63%**
- malejący przyrost naturalny w regionie - **2,63%**

18.5 CELE STRATEGICZNE

1. Dążenie do utworzenia Powiatu Warszawa - Wschód poprzez włączenie struktur administracyjnych Miasta Marki
2. Rozbudowa infrastruktury technicznej - kanalizacja, wodociągi, energia elektryczna, system dróg
3. Usprawnienie komunikacji wewnątrz gminy i z sąsiednimi gminami
4. Poprawa ochrona środowiska - wysypisko śmieci, oczyszczalnia ścieków,
5. Wzrost zaangażowania mieszkańców w życiu miasta
6. Pozyskanie środków finansowych z Unii Europejskiej i Warszawy
7. Znacząca poprawa bezpieczeństwa mieszkańców i ich mienia
8. Rozwój przedsiębiorczości
9. Popieranie rozwoju oświaty na wszystkich szczeblach
10. Promocja inwestycyjna, turystyczna i rekreacyjna Marek

WZMACNIANIE ATUTÓW

poprzez:

- budowę żłobków, gimnazjum i liceum, szkoły wyższej
- wykorzystanie bliskości Warszawy
- przygotowanie terenów po inwestycje, uzbrojenie, promocja
- zachęcanie inwestorów
- poprawę komunikacji w mieście i z Warszawą, sieć dróg
- budowę obwodnicy
- rozwój infrastruktury technicznej: wodociągi, kanalizacja, oczyszczalnia ścieków, energia elektryczna
- ochronę prawną lasów, dbałość o zalesianie
- stworzenie ścieżek rowerowych i pieszych, placów zabaw, skwerów i placów zabaw
- wykorzystania zaangażowania mieszkańców w sprawy dotyczące życia miasta i jego rozwój
- poprawę przepływu informacji pomiędzy samorządem a mieszkańcami
- budowę centrum miasta (rynek, Ratusz)
- poprawę sytuacji mieszkaniowej mieszkańców, budownictwo komunalne i socjalne
- zwiększenie zakresu usług specjalistycznych służby zdrowia

ELIMINOWANIE SŁABOŚCI

Poprzez:

- rozbudowę infrastruktury technicznej (kanalizacji, wodociągów, energii elektrycznej, sieci dróg)

- poprawę stanu bezpieczeństwa mieszkańców i ich mienia:

1. budowę nowej siedziby Komendy Policji
2. wprowadzenie monitoringu wizualnego miejsc zagrożonych
3. zwiększenie obsady osobowej KP

- usprawnienie komunikacji:

1. budowę przejść podziemnych pod drogą krajową
2. budowę barier dźwiękochłonnych
3. stworzenie racjonalnych powiązań dróg lokalnych z drogą krajową
4. budowę nowoczesnych ulic (oświetlonych, odwodnionych, z chodnikami)
5. budowę zbiorowej komunikacji lokalnej

- poprawę stanu środowiska naturalnego:

1. budowę oczyszczalni ścieków
2. współpracę międzygminną w zakresie oczyszczania rzeki Długiej
3. wprowadzenia powszechnego systemu segregacji odpadów w gminie i powiecie
4. przeprowadzenia rekultywacji wyrobisk i wysypisk śmieci
5. ochronę terenów leśnych

- aktualizację planów zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z przyjętą strategią rozwoju gminy

- rozwój aparatu administracyjnego, przyjaznego przedsiębiorcom, prowadzącego aktywną politykę fiskalną i ciągłą promocję

- poprawę oświaty na wszystkich szczeblach, kreowanie instytucji kulturalnych i budowę centrum kultury.

WYKORZYSTYWANIE SZANS

poprzez:

- dążenie do stworzenie Powiatu Warszawa - Wschód
- dalszy rozwój i poprawa komunikacji z Warszawą, rozbudowa sieci dróg
- dalszy rozwój służby zdrowia
- podnoszenie poziomu oświaty i kultury
- promocję terenów pod inwestycje, budownictwo mieszkaniowe
- zwiększenie szans na uzyskanie wsparcia w postaci środków pomocowych i przedakcesyjnych z Unii Europejskiej
- rozwój turystyki i rekreacji, utworzenie ścieżek rowerowych i spacerowych umożliwiających dostęp do lasów
- rozwój drobnej przedsiębiorczości, hotelarstwa, małej gastronomii

PRZECIWDZIAŁANIE ZAGROŻENIOM

poprzez:

- wykorzystanie potencjału Warszawy dla realizacji celów Miasta Marki
- pozyskanie środków finansowych z Unii Europejskiej
- zapewnienie rozwoju infrastruktury technicznej dla uatrakcyjnienia inwestowania na terenie Miasta Marki
- rozwój komunikacji miejskiej - metro
- rozbudowę sieci dróg lokalnych i budowę obwodnicy
- rozwój szkolnictwa i budowę ośrodków kultury
- stworzenie warunków dla rozwoju MSP
- rozwój i promocję turystyki i rekreacji
- poprawę stanu środowiska naturalnego
- rekultywację terenów po wyrobiskowych i
- rekultywację dzikich wysypisk śmieci
- oczyszczenie rzeki Długiej
- budowę kanalizacji i wodociągów na terenie całej gminy
- poprawę stanu ulic

18.6 MISJA GMINY

Zespół 1

MARKI

**TO NOWOCZESNE, ZASOBNE PODWARSZAWSKIE MIASTO
REALIZUJĄCE ASPIRACJE MIESZKAŃCÓW,
DBAJĄCE O ŚRODOWISKO NATURALNE, PRZYJAZNE OSADNICTWU,
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TURYSTYCE I TRADYCJI.**

Zespół 2

**MARKI TO NOWOCZESNE,
PARTNERSKIE MIASTO WARSZAWY
O EUROPEJSKIM STANDARDZIE USŁUG,
PRZYJAZNE OSADNICTWU I ŚRODOWISKU NATURALNEMU,
SPRAWNIE REALIZUJĄCE PROBLEMY MIESZKAŃCÓW.**

18.7 HASŁA PROMUJĄCE MARKI

- Maja Marki swoją Markę
- Teraz Marki
- Warszawskie Marki (WM)
- Marki Miasto z marką
- Mierz na Marki to dobra marka
- Euro – Marki
- Marki - miaro otwarte
- Marki to Twoja i maja szansa na sukces
- Marki Markowa Marka
- Marki to jest to
- Marka w Markach
- Najlepsza Marka z Marek
- Postaw na Marki
- Przez Marki do Euro
- Marki szansą dla Warszawy
- Marki potencjał do wykorzystania
- Dobra marka w Markach
- Integracja Marek z Warszawą to tak jak delectowanie się Marecką kawą
- Zachodnie wiatry UE to czyste powietrze i zasobne kasy miejskie
- Marki z Warszawą to szanse na rozwój
- Wszystkie drogi prowadzą do Marek
- Marki w Warszawie

ZAŁĄCZNIKI

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO

Ramowy program seminarium

PROJEKTOWANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY - uwagi metodyczne

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO CELE STRATEGICZNE DŁUGO I ŚREDNIOOKRESOWE

Cele długookresowe do 2020 roku

- I. Zwiększenie konkurencyjności metropolii warszawskiej i regionu w układzie europejskim i globalnym.
- II. Przeciwdziałanie nadmiernym, społecznie nieakceptowanym dysproporcjom w poziomie rozwoju gospodarczego i warunków życia ludności.
- III. Poprawa jakości środowiska przyrodniczego Mazowsza.
- IV. Wydłużenie trwania życia mieszkańców Województwa Mazowieckiego poprzez zmianę stylu życia oraz poprzez zmniejszenie rozpowszechniania chorób cywilizacyjnych i uzależnień.
- V. Ukształtowanie tożsamości kulturowej regionu.
- VI. Bardziej efektywne wykorzystanie przestrzeni.

Cele średniookresowe

1. Wzmocnienie mechanizmów dyfuzji procesów rozwojowych uzależnień aglomeracji warszawskiej na otoczenie regionalne.
2. Przyspieszenie procesów rozwoju społeczno – gospodarczego opartego na wiedzy i innowacjach.
3. Wzmocnienie istniejących i stymulowanie rozwoju nowych funkcji metropolitalnych Warszawy.
4. Aktywizacja i modernizacja obszarów poza metropolitalnych służąca likwidacji zapóźnień cywilizacyjnych i poprawie dochodów i warunków życia ludności.
5. Przeciwdziałanie degradacji i rewaloryzacja środowiska przyrodniczego.
6. Poprawa stanu zdrowia mieszkańców Województwa Mazowieckiego.
7. Wzmocnienie regionalnych więzi kulturowo – społecznych mieszkańców Województwa Mazowieckiego.
8. Zahamowanie narastania chaosu w przestrzennym zagospodarowaniu Warszawy i województwa.

Ramowy program seminarium

Dzień I

9.00 Wprowadzenie do warsztatów

- wzajemna prezentacja uczestników
- przedstawienie oczekiwań związanych z warsztatem
- omówienie programu warsztatów

9.30 Główne problemy rozwojowe gminy

- Dyskusja; co rozumiesz pod pojęciem "gmina"?
- wprowadzenie do prac w zespołach
- określenie głównych problemów gminy - praca w zespołach
- prezentacja i dyskusja wyników pracy w zespołach

11.30 Gra kierownicza - integracyjna

12.30 Wprowadzenie do planowania strategicznego w gminie

13.00 Przerwa obiadowa

14.00 Określenie wizji rozwoju gminy do roku 2015

15.00 Analiza SWOT gminy

- wprowadzenie do pracy w zespołach
- analiza szans i zagrożeń gminy - praca w zespołach
- prezentacja i dyskusja wyników pracy
- analiza atutów i słabości gminy - praca w zespołach
- prezentacja i dyskusje wyników pracy

17.00 Dyskusja i podsumowanie 1-go dnia warsztatów

17.30 Zakończenie zajęć

Dzień II

9.00 Wprowadzenie do II-go dnia warsztatów

9.30 Określenie celów strategicznych rozwoju gminy do 2010

- wprowadzenie do pracy w zespołach
- określenie wizji i celów strategicznych rozwoju gminy - praca w zespołach
- prezentacja i dyskusja wyników pracy w zespołach

11.00 Program przedsięwzięć strategicznych

- dyskusja; jak wspomagać rozwój gminy?
- wprowadzenie do pracy w zespołach
- określenie listy pomysłów - przedsięwzięć strategicznych - praca zespołowa
- prezentacja i dyskusja wyników pracy - synteza i wybór przedsięwzięć priorytetowych

13.00 Przerwa obiadowa

14.00 Program przedsięwzięć strategicznych c.d.

- koncepcja realizacji przedsięwzięć - harmonogram, potencjalni wykonawcy i źródła finansowania - praca w zespołach
- prezentacja i dyskusja wyników pracy

16.00 Podsumowanie warsztatów

PROJEKTOWANIE STRATEGII ROZWOJU GMINY - uwagi metodyczne

- Powołanie zespołu w danej gminie do współpracy przy realizacji seminarium oraz prowadzenia tego projektu po zakończeniu warsztatów /dobór osób/
- Zebranie materiałów do analizy problemów gminy
- Ogólna ocena rynku:
 - dostępne zasoby techniczne i finansowe
 - ocena możliwości rynku lokalnego i barier utrudniających powodzenie
 - otoczenie gminy - sytuacja gminy na tle gmin sąsiednich, przewagi w stosunku do innych
 - granice geograficzne rynku danej gminy
- Struktura gospodarcza gminy:
 - podstawowe gałęzie gospodarki /sektory/ reprezentowane w gminie pod względem zatrudnienia, wynagrodzeń, sprzedaży
 - które sektory rozwijają się najszybciej I wzrost zatrudnienia, wynagrodzeń i sprzedaży, a które zanikają
 - stopień konkurencyjności poszczególnych firm /sektorów/, udział w sprzedaży, poziom wydajności itp.
 - stopień dywersyfikacji struktury gospodarczej
 - wspieranie rozwoju małych i średnich firm
 - komunalne jednostki gospodarcze - podstawowe grupy przedsiębiorstw, ich sytuacja gospodarcza, wielkość nakładów ze środków budżetu gminy, wpływy
- Zasoby naturalne dostępne dla gospodarki danej gminy,
 - dane ilościowo- jakościowe o zasobach naturalnych
 - ocena szacunkowa wartości zasobów /w tym wody pitnej i powietrza/
 - które z zasobów mogą stanowić strumienie wejściowe do produkcji towarów na potrzeby lokalne, regionalne itp.
 - ocena zasadności lokalnego przetwarzania produktów i surowców dotychczas sprzedawanych na zewnątrz
 - priorytety potrzeb gospodarczych i długofalowe potrzeby zarządzania zasobami na naturalnymi
 - przyszła dostępność zasobów, utrzymanie i wykorzystanie zasobów w aspekcie wpływów otoczenia,
 - struktura cen ograniczonych ilościowo zasobów dla efektywnego ich wykorzystania
- Budżet gminy - podstawowe informacje i relacje
- Inwestycje gminne - kierunki inwestowania, infrastruktura publiczna

Strategia - definicje

Strategia - plan działania zmierzający do osiągnięcia wyznaczonego celu (na podstawie "Leksykonu Polityki Regionalnej i Zrównoważonego Rozwoju" Centrum imienia Mirosława Dzielskiego)

Strategia rozwoju regionalnego- koncepcja systemowego działania, polegająca na formułowaniu długookresowych celów regionu i ich modyfikacji w zależności od zmian zachodzących w otoczeniu, określaniu zasobów i środków niezbędnych do realizacji tych celów oraz sposobów postępowania zapewniających optymalne ich rozmieszczenie i wykorzystanie w celu elastycznego reagowania na wyzwania otoczenia i zapewnienia regionowi korzystnych warunków egzystencji i rozwoju.

Dokument taki powinien zawierać:

- opis i diagnozę stanu istniejącego;
- analizę silnych i słabych stron regionu;
- sformułowanie celu strategicznego (musi się on mieścić we wspólnym polu oczekiwań i możliwości);
- wyznaczenie celów pośrednich;
- określenie metod i zasobów niezbędnych do osiągnięcia celów, identyfikacja aktorów (na podstawie "Leksykonu Polityki Regionalnej i Zrównoważonego Rozwoju" Centrum imienia Mirosława Dzielskiego)

Zarządzanie strategiczne - to takie zarządzanie, które prowadzi do skutecznego osiągnięcia priorytetów społeczności (lokalnej, regionalnej) przy efektywnym wykorzystaniu środków. Na takie zarządzanie składają się:

- sprawne funkcjonowanie;
- przywództwo;
- praca zespołowa- (na podstawie materiałów LGPP)

Planowanie strategiczne to systematyczna metoda radzenia sobie ze zmianami, budowania konsensusu obejmującego całą społeczność oraz tworzenia wspólnej wizji lepszej przyszłości gospodarczej. Jest to twórczy proces, którego celem jest zidentyfikowanie najważniejszych zjawisk oraz uzgodnienie wiarygodnych celów, zadań i strategii, których realizacja będzie dotyczyć tych zagadnień. Planowanie strategiczne jest również ważnym narzędziem służącym poprawie klimatu gospodarczego oraz konkurencyjnej pozycji gminy lub miasta.(na podstawie materiałów LGPP)